

KÄÄNNÖSALAN KIELITARPEET SUOMESSA

Bella Säälehto
Pro gradu -tutkielma
Turun yliopisto
Kieli- ja käännöstieteiden laitos
Monikielinen käännösviestintä
Maaliskuu 2020

Turun yliopiston laatu järjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

TURUN YLIOPISTO

Kieli- ja käännöstieteiden laitos / Humanistinen tiedekunta
SÄÄLEHTO, BELLA: Käännösalan kielitarpeet Suomessa

Tutkielma, 50 s., 8 liites.

Monikielinen käännösviestintä

Maaliskuu 2020

Tämän tutkielman tarkoituksena oli selvittää käännösalan nykyisiä kielitarpeita Suomessa sekä saada ajankohtaista tietoa siitä, missä kielipareissa on tällä hetkellä kysyntää ja millaiset kielipalvelut ja käännöstoimeksiannot tyypillisimmin työllistävät kääntäjiä. Lisäksi tavoitteena oli selvittää, kokevatko kääntäjät toimeksiantojensa määrän riittäväksi.

Tutkielman teoriaosuus sisältää tietoa kääntämisestä ammattina eli toisin sanoen kääntäjän toimenkuvasta, ammatin vaatimista kompetensseista, kääntäjien työoikeudellisesta asemasta sekä käännösalan nykynäkymistä. Kääntäjän toimenkuvasta kertovassa osuudessa käsitellään lisäksi kääntäjän työkieliä, erikoisalojen ja aihepiirituntemuksen merkitystä sekä tekstityyppien ja tekstilajien vaikutusta käännösprosessiin.

Tutkimuksen aineisto kerättiin verkkokyselyllä, joka lähetettiin Suomen kääntäjien ja tulkkien liiton rekisterissä oleville kääntäjille. Kysymykset käsittelivät kääntäjillä vuonna 2019 olleita toimeksiantoja sekä heidän kokemuksiaan töiden riittävydestä ja kielipariensa tarpeesta lähitulevaisuudessa. Kyselyyn vastasi yhteensä 158 henkilöä. Aineistoa analysoidaan pääasiassa kvantitatiivisesta näkökulmasta sekä yhtenä kokonaisuutena että kielikohtaisesti lukuun ottamatta kielipareja, joiden kohdalla vastaajia oli vain vähän. Näitä kielipareja analysoidaan kielikohtaisen osion viimeisessä luvussa ryhmittäin sen perusteella, mihin kieliryhmään kieliparin vieras kieli kuului.

Tulosten perusteella tutkimuksessa käsiteltyjen kieliparien tulevaisuuden näkymät olivat pääasiassa positiivisia ja suurin osa vastaajista koki, että heidän kieliparilleen on tarvetta käännösosalalla, vaikkakin huolta tulevaisuudesta aiheuttivat muun muassa alan hintatason muutokset. Tuloksissa oli nähtävissä, että tiettyjen kieliparien kohdalla käännöstarve oli selvästi suurempaa kuin toisissa kielipareissa ja että kääntäjistä oli joidenkin kieliparien kohdalla jopa pulaa. Suurin osa vastaajista myös koki toimeksiantojen määrän riittäväksi, vaikka kokemuksiin töiden riittävydestä vaikuttivatkin muun muassa työuran pituus, työmuoto ja toimiminen pää- tai sivutoimisena kääntäjänä. Tyypillisiä toimeksiantoja vastaajilla olivat asiatekstikäännökset, kielentarkistus ja oikoluku, ja käännösten tavallisimpia aihepiirejä juridiikka, markkinointi ja tekniset tekstit. Kirjallisuuden kääntäjät puolestaan olivat tehneet melko tasaisesti sekä kaunokirjallisuuden että tietokirjallisuuden kääntämistä kaunokirjallisuuden kuitenkin ollen hieman yleisempää, kun taas AV-käännöksissä eniten oli tehty TV-ohjelmien ja dokumenttien käännöksiä.

Asiasanat: kielipalvelut, kieliparit, kielitarpeet, käännöstoimeksiannot, kääntäminen

Sisällysluettelo

1 JOHDANTO	5
2 KÄÄNTÄMINEN AMMATTINA	7
2.1 KÄÄNTÄJÄN TOIMENKUVA	7
2.1.1 Työkielet	10
2.1.2 Erikoisalat ja aihepiirit	10
2.1.3 Käännöksiä tekstityypit ja tekstilajit	11
2.2 KÄÄNTÄJÄN KOMPETENSSIT	12
2.3 KÄÄNTÄJÄN TYÖOIKEUDELLINEN ASEMA	15
2.4 KÄÄNTÄMISEN NYKYNÄKYMÄT	16
3 TUTKIMUSMENETELMÄ JA AINEISTO	18
4 TULOKSET	22
4.1 SUOMI–ENGLANTI	28
4.2 ENGLANTI–SUOMI	30
4.3 ESPANJA–SUOMI	33
4.4 ITALIA–SUOMI	33
4.5 NORJA–SUOMI	34
4.6 RANSKA–SUOMI	34
4.7 SUOMI–RUOTSI	35
4.8 RUOTSI–SUOMI	37
4.9 SUOMI–SAKSA	39
4.10 SAKSA–SUOMI	39
4.11 TANSKA–SUOMI	41
4.12 VENÄJÄ–SUOMI	41
4.13 MUUT KIELIPARIT	42
4.13.1 Germaanisat ja itämerensuomalaiset kielet	42
4.13.2 Romaanisat kielet	43
4.13.3 Muiden kieliryhmien kielet	43
5 JOHTOPÄÄTÖKSET	45
LÄHDELUETTELO	47

LIITTEET

LIITE 1 SAATEKIRJE KYSELYYN

LIITE 2 KYSELY KÄÄNTÄJILLE

ENGLISH SUMMARY

1 Johdanto

Kielten kirjo ja sen kapeneminen Suomessa ovat olleet paljon esillä viimeaikaisissa keskusteluissa, minkä vuoksi ajankohtaisen tiedon saaminen käännösalan kielitarpeista on tärkeää. Kun lähtökohtaisena ajatuksena on, että kääntäjiä ja kieliasiantuntijoita tullaan tarvitsemaan niin kauan kuin maailmassa puhutaan eri kieliä, on tärkeää muistaa, että esimerkiksi peruskoulu- ja lukio-opetuksen tarjoamat mahdollisuudet opiskella vieraita kieliä vaikuttavat myös käännösalaan. Mikäli esimerkiksi vieraiden kielten opetusta vähennetään koulu-opetuksessa, näkyy se suoraan ammattitaitoisten kieliasiantuntijoiden ja kääntäjien määrässä tulevaisuudessa.

Käännösalan kielitarpeiden selvittäminen onkin tärkeää sekä alan tulevaisuuden että alalle aikovien kannalta, sillä se antaa hyödyllistä tietoa alan opiskelijoille muun muassa tarjoamalla yksityiskohtaisemman kuvan siitä, mille kielipareille on kysyntää, millaiset toimeksiannot tulevat työllistämään heitä mahdollisesti tulevassa työelämässä ja millaisessa valossa kääntämisen lähitulevaisuus esittäytyy. Kääntämisen opiskelijoilla voi olla esimerkiksi huolta siitä, riittääkö kääntäjille töitä tai tuleeko vain yhdellä kieliparilla toimeen. Myös konekääntämisen yleistymisen vaikutus kääntäjän työhön voi mietittyttää, ja tutkielmassa käsitelläänkin myös tätä aihetta.

Ajatus lähteä tutkimaan käännösalan kielitarpeita sai alkunsa opettajaltani Tiina Holopaiselta, joka oli tehnyt keväällä 2019 alustavan kyselyn kääntäjille heidän kokemuksistaan omien kielipariensa tarpeesta. Aiheesta ei ole tehty muuta tämänhetkistä laajempaa tutkimusta, mutta aihetta sivuavaa tutkimusta on tehnyt muun muassa Eveliina Lahikainen tutkiessaan vuonna 2019 kääntäjien työllisyyttä pro gradu -tutkielmassaan *Turun yliopiston kääntäjäkoulutuksesta vuosina 1994–2003 ja 2009–2016 valmistuneiden työhönsijoittuminen*. Koska ajankohtaista tutkimusta kieliparien tarpeesta ei ollut ja koska koin nykyisten kielitarpeiden selvittämisen tärkeäksi, syvennyin tarkemmin aiheeseen alustavan kyselyn pohjalta ja aloin samalla työstämään sitä pidemmälle selvittääkseni, mitä kielipareja käännösosalalla tällä hetkellä tarvitaan ja millaisille toimeksiannoille, erikoisaloille ja aihepiireille on kysyntää.

Kielitarpeiden selvittämiseksi luontevin lähestymistapa aineiston keruulle oli kääntäjille lähetettävä kysely, sillä heillä olisi ensikäden tietoa käännösalan tilanteesta. Koska tavoitteena oli tavoittaa mahdollisimman monta kääntäjää ympäri Suomen, päädyin

tutkimusmenetelmän valinnassa verkkokyselyyn, jonka tarkoituksena oli selvittää kääntäjien kokemuksia eri kieliparien tarpeesta. Kääntäjien toimenkuvaan liittyviä muita työtehtäviä, kuten toimistotöitä, ei käsitellä tässä tutkielmassa yhtä yksityiskohtaisesti, koska työ keskittyy ainoastaan käännostoimeksiantojen ja kielipalveluiden tämänhetkiseen tarpeeseen.

Tutkielmassa lähestyn kyselyn kautta kerättyä tutkimusaineistoa pääasiassa kvantitatiivisten menetelmien kautta, sillä käsittelen aineistoa lähinnä numeerisesti ja prosentuaalisesti osittain taulukoiden ja kaavioiden avulla. Kvalitatiivisia elementtejä aineiston analysointiin tuovat kyselyyn osallistuneiden kääntäjien omakohtaisia kokemuksia käsittelevät kommentit kieliparien tarpeesta.

Tutkielma koostuu viidestä pääluvusta, joista ensimmäinen on johdanto. Toinen pääluke kattaa aiheen teoreettisen taustan, jossa käsitellään kääntäjän toimenkuvaa, kääntämisessä tarvittavia kompetensseja, kääntäjän työoikeudellista asemaa sekä kääntämisen nykynäkymiä. Kääntäjän toimenkuvaa käsittelevä alaluku jakautuu vielä pienempiin osiin, joissa perehdytään ensiksi kääntäjien työtehtäviin pääasiassa käännostehtävien näkökulmasta, mutta ottamalla myös huomioon muut työtehtävät, joita kääntäjillä voi olla. Lisäksi luvussa tuodaan esille, mitä tarkoitetaan kääntäjien työkielillä, mitä erikoisaloja ja aihepiirejä kääntäjillä voi olla, sekä miten käännoksien eri tekstityypit ja tekstilajit vaikuttavat kääntämiseen. Kääntäjän kompetenssia käsittelevässä alaluvussa selvitetään tarkemmin, millaisia taitoja kääntäjä tarvitsee, ja kääntäjän työoikeudelliseen asemaan liittyvässä luvussa käydään läpi yrittäjänä, freelancerina ja työsuhteessa toimimisen eroja. Teoriaosion viimeisessä alaluvussa syvennytään kääntämisen tämänhetkiseen tilaan ja kääntäjän työkuvan mahdollisiin muutoksiin lähitulevaisuudessa. Kolmannessa luvussa kuvataan tutkielmassa käytetyt menetelmät ja aineisto, ja neljännessä luvussa esitetään aineistosta kerätyt tulokset käännoalan nykyisistä kielitarpeista ja toimeksiannoista alan ammattilaisten tämänhetkisen työtilanteen ja näkemyksen perusteella. Viimeisessä eli viidennessä luvussa tuon esiin aineiston pohjalta syntyneitä päätelmiä ja ehdotan mahdollisia aiheita jatkotutkimukselle. Lopusta löytyvät myös lähteet ja liitteet sekä englanninkielinen tiivistelmä.

2 Kääntäminen ammattina

Kääntäminen ammattina on hyvin monimuotoinen ala, jonka vuoksi kääntäjän saamat toimeksiannot voivat vaihdella laidasta laitaan. Tämän takia myös kääntäjän työtehtävät voivat olla hyvin monipuolisia. Tässä luvussa käsittelenkin ensiksi kääntäjän toimenkuvaa, joka kääntämisen lisäksi voi sisältää esimerkiksi jälkieditointia, lokalisointia ja kielentarkistusta. Selitän myös, mitä tarkoitetaan kääntäjän työkielillä sekä erikoisaloilla, aihepiireillä ja käännosten tekstilajeilla. Sen jälkeen syvennyn tarkemmin ammattikäntäjän työssä tarvittaviin taitoihin ja kompetensseihin, annan lyhyen kuvauksen kääntäjän työoikeudelliseen asemaan ja lopuksi teen vielä katsauksen kääntämisen nykynäkymiin.

2.1 Kääntäjän toimenkuva

Kääntäjien toimenkuva on hyvin laaja, sillä se sisältää kaikkea aina kirjallisuuden suomentamisesta tietokoneohjelmien lokalisointiin ja liikekirjeiden kääntämisestä television jälkiäänitystekstien tekemiseen. Vaikka toimeksiantojen kirjo onkin valtaisa, kääntäjän työ voidaan kuitenkin jaotella kolmeen yläkategoriaan: asiatekstien kääntämiseen, audiovisuaaliseen eli AV-kääntämiseen ja kirjallisuuden kääntämiseen. (Vehmas-Lehto 2008, 35–39.) Suurin osa kääntäjistä toimii asiatekstien kääntäjinä, mikä näkyy myös Suomen kääntäjien ja tulkkien liiton (SKTL a) jaostoissa, joissa asiatekstikäntäjien jaostoon kuuluu noin 1 300 jäsentä. Tämä on yli neljä kertaa enemmän kuin AV-kääntäjien jaostoon kuuluvien kääntäjien määrä, joka on noin 300 jäsentä, ja yli kolme kertaa enemmän kuin kirjallisuuden kääntäjien jaoston kääntäjien määrä, joka on noin 400 jäsentä. (SKTL a.)

Asiatekstien kääntäjien toimenkuvaan kuuluu asiattylisten tekstien kääntäminen. Näitä voivat olla esimerkiksi käyttöohjeet, lehtijutut ja viranomaisasiakirjat, joista viimeisten kääntämiseen tarvitaan useimmiten auktorisoitua kääntäjää (SKTL b), sillä auktorisoitu kääntäjä vahvistaa asiakirjan käännoksen oikeaksi leimallaan, jolloin käännoksestä tulee laillisesti pätevä. Toimiakseen auktorisoituna kääntäjänä, kääntäjä tarvitsee Opetushallituksen myöntämän todistuksen, joka tavallisimmin hankitaan auktorisoidun kääntäjän tutkinnon kautta. (Pippuri 2018.) Asiatekstin kääntäjät ovat usein erikoistuneet myös johonkin erikoisalaan, joita käsitellään tarkemmin alaluvussa 2.1.2.

AV-kääntäjät puolestaan kääntävät muun muassa elokuvia, televisio-ohjelmia, oopperaa ja pelejä. Niidenkin kääntäminen sisältää kuitenkin eri muotoja, kuten tekstittämistä, dubbausta, voice over -kääntämistä ja kuvailutulkkausta (ks. esim. Holopainen 2015). AV-kääntämisessä on tärkeää ymmärtää eri viestintävälineiden ominaispiirteet ja AV-kääntäjä voikin erikoistua eri medioihin. AV-kääntämisessä myös korostuu käännöksen kontekstispesifinen luonne eli käännöstä ohjaa koko audiovisuaalinen kokonaisuus, johon voi kuulua kuvan ja puheen lisäksi esimerkiksi musiikkia, kirjoitusta ja äänitehosteita. Tämän vuoksi käännös ei ole tiivistys puhutusta kielestä, vaan käännöksessä tulee ottaa huomioon sanan lisäksi myös kuva ja ääni. (Holopainen 2015, 78–85.)

Kirjallisuuden kääntäjät taas kääntävät joko kaunokirjallisuutta tai tietokirjallisuutta, joista molempia käännetään ainoastaan omaan äidinkieleen päin, jotta teksti olisi mahdollisimman huoliteltua ja julkaisukelpoista. Tietokirjallisuuden kääntämisessä tarvitaan terminologian vahvaa tuntemusta sekä kykyä tuottaa selkeää tekstiä., kun taas kaunokirjallisuuden kääntäjiltä vaaditaan monipuolista ja idiomaattista kieltä. (Vehmas-Lehto 2008, 38.)

Teknologian kehittyessä kääntäjän toimenkuva on myös laajentunut ja siihen voi kuulua esimerkiksi tietokoneavusteista kääntämistä, joka voidaan jakaa kahteen alalajiin: tietokoneavusteiseen ihmiskääntämiseen ja ihmisavusteiseen konekääntämiseen. Ensimmäisessä kääntäjä tuottaa käännöksen tietokoneohjelmien, kuten käännösmuistien ja lokalisoituvien ohjelmien avulla, ja jälkimmäisessä tietokone luo käännöksen, jolloin kääntäjä on voinut esieditoida lähtötekstiä tietokonekäännöstä varten tai hän voi jälkieditoida tietokoneen tekemää käännöstä sujuvaksi kohdekieliseksi tekstiksi. Toisin sanoen esieditoinnissa lähtötekstiä muokataan koneelle helpommin ymmärrettäväksi esimerkiksi yksinkertaistamalla lauserakenteita. (Salmi 2015, 99–106.) Jälkieditoinnissa kääntäjä puolestaan oikolukee ja tarkistaa koneen tekemän käännöksen. Riippuen asiakkaan toiveista, käännös voidaan jälkieditoida joko riittävän ymmärrettäväksi tai kokonaan julkaisukelpoiseksi. (Gouadec 2007, 26.)

Teknologiaan liittyvä uusi käännösmuoto on myös lokalisointi, jonka voi jakaa kolmeen pääryhmään: tietokoneohjelmien, nettisivujen ja videopelien lokalisointiin (Dunne 2006, 39–47). Koska lokalisointi on kuitenkin vielä suhteellisen uusi ala, termin tarkemmasta määritelmästä on myös useita mielipiteitä. Dunne (2006, 4) antaa kuitenkin yhden määritelmän lokalisoinnille perustaen sen Localization Industry Standards

Organizationin sekä muiden alan asiantuntijoiden määritelmiin. Tämän määritelmän mukaan lokalisointi on prosessi, jossa tietyllä maantieteellisellä kieli- ja kulttuurialueella tuotettu digitaalinen sovellus mukautetaan käyttökelpoiseksi toisen kieli- ja kulttuurialueen markkinoille. Näin ollen lokalisointiin sisältyy sekä sovelluksen kielen kääntämistä että sanattoman kulttuurisidonnaisen aineksen, kuten värien, ikonien ja pakkauksien mukauttamista kohdekulttuuriin käytäntöihin sopivaksi. (Dunne 2006, 4.)

Toinen samantyylinen kääntämisen muoto on *transcreation* eli luova kääntäminen, joka yhdistää perinteisen kääntämisen ja luovan sisältöjen tuottamisen. Luovaa kääntämistä käytetään etenkin markkinointiteksteissä, jolloin lähtökielinen ja kohdekielinen teksti saattavat näyttää hyvinkin erilaisilta. Tällainen editointi on kuitenkin tarpeen, jotta esimerkiksi mainosteksti toimisi hyvin myös kohdekulttuurissa, sillä ihmiset ajattelevat ja puhuvat asioista eri tavalla eri kulttuureissa. Tyypillisiä muokkauksia tehdään muun muassa mittayksiköihin ja valuuttoihin. Toinen esimerkki voisi olla vaikkapa sanat, joihin sisältyy eri kulttuureissa erilaisia miellelyhtymiä. Käännöstoimisto Traduct antaakin verkkosivuillaan esimerkin suomen kielen sanasta *kuukkeli*, joka on saksaksi *epäonnen närhi*, ”Unglückshäher”. Tällöin saksalaisille ei siis kannata tehdä mainosesitettä lomakohteesta, jossa voi nähdä kuukkeleita, vaan siinä kohdin tekstiä täytyisi muokata paremmin saksalaiseen kulttuuriin sopivaksi. (Traduct.)

Itse kääntämisen lisäksi kääntäjät voivat tehdä myös tulkkausta sekä tarjota muita palveluita, kuten sanastotyötä ja kansainvälisen viestinnän konsultointia (Vehmas-Lehto 2008, 45). Käännöstoimistojen palvelutarjontaan voi kuulua myös muun muassa kaikenlaiset kieleen, viestintään ja käännösteknologiaan liittyvät koulutukset, takaisinkäännökset eli tekstin kääntäminen takaisin lähtökielille tekstien vastaavuuden varmistamiseksi, kolmannen osapuolen tarkastukset, laaduntarkastukset sekä kielenhuolto, joka voi sisältää esimerkiksi oikolukua, editointia ja kielentarkistusta. Kielipalveluiden lisäksi käännösalan yritys voi tarjota myös vaikkapa taitto- ja painopalveluita, kuvankäsittelyä, copywriting-palveluita eli tekstin syvällistä muokkausta tai uudelleen kirjoittamista halutun vaikutuksen saamiseksi, sekä sisällöntuotantoa eli esimerkiksi esitteiden kirjoittamista laadukkaasti ja ainutlaatuisesti. (ks. esim. Kääntämö Oy, Lingo, Nouveau, Samtext.)

Vehmas-Lehto (2008, 45) sanookin, että kääntäjän toimenkuva on vähitellen muuttunut epämääräisemmäksi, sillä kääntäjän toimeksiannot eivät välttämättä koostu enää pelkästä

kääntämisestä, vaan niihin voi sisältyä paljon muutakin. Itse palveluiden lisäksi kääntäjän työhön voi kuulua myös toimistotöitä ja muita yrityksen pyörittämiseen liittyviä asioita, mutta niitä ei tässä työssä käsitellä tarkemmin, sillä tutkielma keskittyy nimenomaan käännöstoimeksiantoihin ja kääntäjien ja käännöstoimistojen tarjoamiin kielipalveluihin.

2.1.1 Työkielet

Kääntäjällä voi olla käytössään A-, B- ja C-työkieliä. A-työkieli on kääntäjän parhaiten osaama kieli ja näin ollen se on usein myös hänen äidinkieltensä. Äidinkielen taitoa voidaankin pitää kääntäjän tärkeimpänä kielitaitona, sillä äidinkielen erinomainen osaaminen on ammattimaisen kääntämisen edellytys. Tällöin kääntäjä pystyy itse vastaamaan tekstinsä huoltamisesta ja luomaan käännöksestä kielellisesti yhtä sujuvan, vivahteikkaan ja tyyllillisesti samanlaisen kuin mitä lähdeteksti on, jolloin teksti toimii myös sellaisenaan muiden kohdekielisten tekstien joukossa. Ihannemaailmassa kääntäjä voisikin kääntää ainoastaan A-työkieleensä, mutta todellisuudessa kääntäjät tekevät käännöksiä myös B-työkieleensä, joka on kääntäjälle aktiivinen vieras kieli. (Latomaa 2015, 43.)

Hietanen (2008, 283–284) kuvailee B-työkieltä ammattitulkkin näkökulmasta kielenä, jonka tulkki hallitsee niin hyvin, että hän pystyy käyttämään sitä sekä lähde- että kohdekielenä, mutta sen hallinta ei ole äidinkielen tasoista, mikä voi näkyä esimerkiksi A-työkielen vaikutuksena tulkkauksessa. Tämä määrittely sopii myös kääntäjän B-työkieleen. Tämän vuoksi B-työkieleen käännettäessä käännökselle tarvitaan aina myös ammattilaisen tekemä kielentarkistus (Latomaa 2015, 43).

Kääntäjällä voi olla työkalupakissaan myös passiivinen C-työkieli (Latomaa 2015, 43). Hietanen (2008, 284) määrittelee tulkin C-työkielen vieraaksi kieleksi, jota tulkki voi käyttää lähdekielenä tulkatessaan A- tai joskus myös B-työkieleensä, mutta hän ei voi tulkata siihen päin. Sama pätee myös kääntäjän C-työkieleen: se voi olla kääntäjän lähdekieli, mutta hän ei voi tehdä käännöksiä siihen päin (Latomaa 2015, 43).

2.1.2 Erikoisalalat ja aihepiirit

Kääntäjät ovat usein erikoistuneet tiettyihin aihepiireihin, joita voivat olla esimerkiksi juridiset, hallinnolliset ja tekniset tekstit (Translator Database). Nämä aihepiirit

puolestaan voidaan jakaa vielä pienempiin osiin, joista kääntäjä valitsee erikoistumisalansa. Esimerkiksi teknisten tekstien osalta tällaisia erikoisaloihin kuuluvia alakategorioita ovat muun muassa tietojenkäsittely, sisäkorvaistutukset ja konetekniikka, kun taas lääketieteellisten tekstien alle kuuluvia aihepiirejä ovat muun muassa lääketieteelliset tutkimusasiakirjat, diagnostisten testien tulokset ja hoitoprotokollat. (Gouadec 2007, 32–33.)

Erikoisalan kieli on siis kieltä, joka poikkeaa yleiskielen konventioista (Varantola 1983, 81). Vaikka yksi erikoisalojen tärkeimmistä piirteistä onkin niiden termistö (Vehmas-Lehto 2008, 42), tällaisen kielen osaamisen lisäksi kääntäjän tulee kuitenkin ymmärtää myös tekstin syntaksin merkitys, sillä sen avulla käännöksestä luodaan autenttinen. Esimerkiksi englanninkielisille tekniikan alan teksteille tyypillisiä ovat lyhyet virkkeet ja raskaat nominaalilausekkeet. Hyödyntämällä tätä syntaktista tietoa kääntäjä pystyy luomaan käännöksestä aidomman tuntuisen. (Varantola 1983, 80–85.)

Kääntäjällä olisikin hyvä olla tuntemusta vähintään yhdestä erikoisalasta ja sen kielenkäytöstä (Vehmas-Lehto 2008, 41–42). Tällöin hän omaa riittävästi tietoa ja ymmärrystä tekstissä käsiteltävästä alasta, jotta hän voi suorittaa toimeksiannon laadukkaasti ja aihepiirin kielenkäytön mukaisesti. Toisin sanoen hän on asiantuntija kyseisen erikoisalan terminologiassa, kielessä, symboleissa ja toimintatavoissa. (Stitt 2016.) Saadakseen tarvittavan erikoisalan asiantuntijuuden kääntäjän täytyy pystyä omaksumaan uusi maailma perehtymällä alaan syvällisesti ja hyödyntämällä alan asiantuntijoiden tietoa ja kokemusta (Varantola 1983, 82).

2.1.3 Käännöksiä tekstityypit ja tekstilajit

Kääntäjälle voi tulla eteen useita erilaisia tekstityyppejä ja tekstilajeja, jolloin kääntäjältä tarvitaan molempien tuntemusta, jotta hän voi kääntää tekstin sen tavoitteiden ja kohdekielen tekstilajikäytäntöjen mukaisesti. Tekstityypistä puhuttaessa viitataankin siis tekstin tavoitteeseen eli tekstin funktioon. Reissin ja Vermeerin (1986) mukaan näitä funktioita on kolmenlaisia: informatiivisia, ekspressiivisiä ja operatiivisia. Informatiivisella tekstityypillä on esittämisfunktio eli se pyrkii välittämään tietoa, joten esimerkiksi uutiset ja käyttöohjeet kuuluvat tähän ryhmään. Ekspressiivisessä tekstityypissä puolestaan korostuu ilmaisemisfunktio, eli tekstin taiteellisuus ja estetiikka ovat tärkeitä, joten esimerkiksi runot ovat tekstityypiltään ekspressiivisiä. Operatiivinen

tekstityyppi taas sisältää vetoomusfunktion, eli tekstillä halutaan saada vastaanottaja toimimaan tietyllä tavalla, kuten esimerkiksi propagandateksteillä on tapana. Yhdellä tekstillä voi tietenkin olla myös useampia tavoitteita, jolloin se ei kuulu puhtaasti vain yhteen tekstityyppiryhmään. (Reiss–Vermeer 1986, 114–115.) Tekstityyppien tuntemus onkin kääntäjälle tärkeää, jotta hän osaa käyttää sellaisia kielellisiä keinoja, joilla päästään parhaiten tekstin tavoitteeseen. Esimerkiksi käyttöohjeet vaativat selkeää ja loogista rakennetta sekä kieltä. (Lappalainen 2008, 195.)

Tekstilaji puolestaan liittyy tekstilajikonventioihin eli säännönmukaisuuksiin ja käytäntöihin, joita tietyn tyyppisiltä teksteiltä odotetaan. Nämä konventiot voivat näkyä muun muassa tekstin leksikossa, rakenteessa ja muodossa. Esimerkiksi satu aloitetaan tyyppillisesti sanoilla *Olipa kerran*, lait jaetaan pykäliin ja espanjalaisen kirjeen alussa puhuttelun jälkeen tulee kaksoispiste, eikä pilkkua, kuten englanninkielisessä kirjeessä. (Reiss–Vermeer 1986, 99, 104.) Tekstilajikonventiot ovatkin siis kulttuurisidonnaisia, jonka vuoksi ne voivat olla hyvinkin erilaisia lähtö- ja kohdekulttuurissa. Näin ollen kääntäjällä täytyy olla ammattitaitoa myös tekstilajikohtaisessa kirjoittamisessa, sillä hän voi joutua muokkaamaan lähtötekstin kokonaan uudelleenlaiseksi, jotta se sopisi kohdekulttuurin käytänteisiin ja viesti saataisiin välitettyä toivotulla tavalla. (Lappalainen 2008, 195.) Toisin sanoen kääntäjän täytyy pystyä ottamaan huomioon kohdetekstin lukijoiden tekstittömät ja tuottamaan käänös näiden odotusten mukaisesti. Vehmas-Lehto (2011) myös huomauttaa, että kääntäjän on oltava erityisen tarkkana tekstilajien kanssa, sillä lähtötekstin määrälliset eli mitattavissa olevat ominaisuudet, kuten tekstin keskimääräinen virkepituus, siirtyvät herkästi kohdetekstiin, koska niiden huomaaminen on hankalaa. Tällaiset interferenssin synnyttämät poikkeamat puolestaan saavat käänöksen tuntumaan kummalliselta, jos kohdekielisessä tekstilajissa on totuttu toisenlaisiin konventioihin, jolloin käänöksen ymmärtäminen voi myös olla vaikeaa. Tämän vuoksi kääntäjän onkin tunnistettava tekstilajit sekä lähtö- että kohdekielessä ja ymmärrettävä niiden erot voidakseen tuottaa käänöksen, joka sopii kohdekielen tekstilajin konventioihin. (Vehmas-Lehto 2011, 29–30.)

2.2 Kääntäjän kompetenssit

Ammattikäntäjä tarvitsee työssään erilaisia erityisvalmiuksia ja tekniikoita, joita erinomainen kielitaito itsessään ei anna. Vaikka usein maallikkokäsitys onkin, että

kääntäminen on mekaaninen prosessi, jossa riittää, että lähtökielen sanat korvataan kohdekielen sanoilla, näin ei kuitenkaan todellisuudessa ole. Jokainen, joka hallitsee jonkin verran vierasta kieltä tai on muuten kaksikielinen, voi tuottaa käännöksiä, mutta ammattimainen kääntäminen ei ole arkipäiväistä kielenkäyttöä, vaan siihen tarvitaan asiantuntijuutta ja kykyä tehdä perusteltuja käännösratkaisuja. (Tommola 2006, 10.) Voidaan siis sanoa, että kääntäjä tarvitsee erinäisiä kompetensseja voidakseen toimia ammattimaisesti.

Kääntäjän kompetensseista puhuttaessa tarkoitetaan siis kaikkia niitä tietoja ja taitoja, jotka tekevät kääntäjästä ammattilaisen. Kompetenssien sisältöön liittyy kuitenkin useita eri näkökulmia (ks. esim. Neubert 2000, Vehmas-Lehto 2008, Gambier 2009, Kumpulainen 2015). Vaikka eri tutkijat kirjoittavatkin kääntäjien kompetensseista hieman eri nimillä ja listaavat niitä hieman eri määrän, ajatus on kuitenkin kaikilla sama: kääntäjällä täytyy olla tietynlaista tietoa ja taitoa voidakseen toimia ammattinsa edellyttämällä tavalla. Tässä osiossa esittelen kääntäjän kompetensseja espanjalaisen kääntäjistä ja kääntämisen opettajista koostuvan tutkimusryhmän PACTE Groupin (2003) luoman mallin pohjalta. Tutkimusryhmä perustettiin vuonna 1997 kehittämään malli, joka määrittelisi kääntäjän kompetenssin ja sen, kuinka kyseisen kompetenssin voisi saavuttaa (PACTE Group 2003, 2).

PACTE Groupin (2003, 16–18) mukaan käännöskompetenssi koostuu viidestä eri osakompetenssista sekä joukosta erinäisiä psykofysiologisia tekijöitä. Nämä käännöskompetenssin osakompetenssit ovat kaksikielisyyskompetenssi (*bilingual sub-competence*), kielenulkoisen kompetenssi (*extra-linguistic sub-competence*), käännösteoreettinen kompetenssi (*knowledge about translation sub-competence*), välineellinen kompetenssi (*instrumental sub-competence*) ja strateginen kompetenssi (*strategic sub-competence*).

Kaksikielisyyskompetenssi sisältää nimensä mukaisesti kyvyn viestiä kahdella kielellä. Toisin sanoen siihen kuuluu pragmaattista (kontekstisidonnainen kielenkäyttö), sosiolingvististä (murteet, kielen rekisterit), tekstuaalista (koheesio, koherenssi, tekstilajit) sekä kieliopillista ja leksikaalista (sanasto, morfologia, syntaksi, fonologia) tietoa. Kielenulkoisen kompetenssi puolestaan käsittää sekä implisiittistä että explisiittistä yleistietoa ja erityisalaosaamista. Siispä kyseinen osakompetenssi koostuu

lähde- ja kohdekulttuurin tuntemuksesta, perinpohjaisesta yleistiedosta ja erityisalojen aihealueista. (PACTE Group 2003, 16.)

Käännösteoreettiseen kompetenssiin taas kuuluu ymmärrys siitä, mitä tarkoittaa kääntäminen ammattina ja kuinka käännökset toimivat. Toisin sanoen kääntäjällä täytyy esimerkiksi olla tietoa käännösstrategioista, käännösongelmista ja toimeksiantoihin liittyvistä seikoista, kuten asiakastyypeistä ja kohderyhmistä. Välineellinen kompetenssi sen sijaan tarkoittaa tietoa informaatio- ja viestintäteknologiasta sekä lähteiden käytöstä, eli se sisältää kaikenlaista sanakirjoihin, rinnakkaisteksteihin ja muihin tiedonhakuvälineisiin liittyvää osaamista. Viimeinen eli strateginen kompetenssi taas sisältää tietoa tehokkaasta käännösprosessista ja ongelmanratkaisusta. Tämä osakompetenssi vaikuttaa kaikkiin muihin osakompetensseihin, sillä se hallitsee koko käännösprosessia. (PACTE Group 2003, 16–17.)

Lisäksi käännöskompetenssiin kuuluu PACTE Groupin (2003, 16–17) mukaan vielä psykofysiologiset tekijät (*psycho-physiological components*), jotka aktivoituvat muiden osakompetenssien myötä. Näihin psykofysiologisiin tekijöihin kuuluvat erilaiset kognitiiviset (esim. muisti, tunteet) ja asenteelliset (esim. motivaatio, sisukkuus) tekijät sekä psykomotoriset mekanismit (esim. luovuus, looginen päättelykyky).

Gambierin (2009) mallista löytyy hyvin samanlaisia kompetensseja, mutta lisäyksenä edellisiin taitoihin, mainitsen vielä Gambierin käännöspalvelukompetenssin, joka listaa tarkemmin, mitä kääntäminen ammattina tarkoittaa. Tämä kompetenssi siis sisältää muun muassa tietoisuuden kääntäjän roolista ja ammattietiikasta, ryhmätyötaitoja, asiakaspalvelu-, neuvottelu- ja markkinointitaitoja, aikataulun suunnittelutaitoja, ongelmanratkaisutaitoja ja käännösstrategioiden osaamista. Toisin sanoen siis tietoja ja taitoja, joita tarvitaan käännöspalveluiden ammattimaiseksi tuottamiseksi.

Suomen kääntäjien ja tulkkien liiton (SKTL c) sivuilla on myös kiteytetty kääntäjältä vaaditut tiedot ja taidot lyhyesti ja ytimekkäästi, ja ne tiivistävät samalla hyvin myös eri tutkijoiden mainitsemien kompetenssien yhtäläisyydet, joita ovat erinomainen kielitaito ja kulttuurintuntemus, vahva yleissivistys ja kiinnostus ajankohtaisiin aiheisiin, hyvä teknologinen osaaminen ja tiedonhakutaidot, yritysosaaminen, sosiaaliset taidot ja aikataulun suunnittelutaidot.

2.3 Kääntäjän työoikeudellinen asema

Kääntäjä voi toimia joko yrittäjänä, freelancerina tai työsuhhteessa. Yrittäjänä kääntäjä on itsenäisen ammatinharjoittajan asemassa ja toimii Y-tunnuksella, minkä vuoksi hänen tulee itse huolehtia verotuksesta, eläkkeestä ja muista työnantajamaksuista. (Karvonen, *päiväämätön.*) Kevyempi vaihtoehto yrittäjänä toimimiselle on kevytyrittäjyys, jolloin kääntäjä työllistää itse itsensä, mutta ei kuitenkaan perusta omaa yritystä. Tällöin asiakas maksaa laskun laskutuspalveluyritykselle, josta kääntäjä voi nostaa maksun palkkana tai työkorvauksena. (Verohallinto 2019.) Freelancerina kääntäjä voi puolestaan olla yrittäjän tai työntekijän asemassa, mutta hänen ei tarvitse olla kumpaakaan, jolloin hänelle maksetaan työstä niin sanottuja työkorvauksia. Freelancerkääntäjällä on usein useampia palkan- tai palkkionmaksajia sekä vapaus valita toimeksiantajansa. Työtehtävät ovat tyypillisesti myös tilapäisiä. Työsuhhteessa kääntäjä taas solmii työsopimuksen työnantajan kanssa ja saa tältä palkkaa, jolloin työnantaja hoitaa verotuksen ja muut sosiaalivakuusmaksut. Jos työsuhhteessa oleva kääntäjä toimii työsuhhteessa työntekijänä, hän kuuluu tällöin työehtosopimuksen piiriin, jolloin työnantajan tulee noudattaa työlainsäädäntöä. Jos työsuhhteessa oleva kääntäjä taas toimii freelancerina, hän saa työsuhteen edut, mutta hänellä on samalla myös vapaus ottaa vastaan toimeksiantoja muualtakin. (Karvonen, *päiväämätön.*)

Kääntäjä voi siis työllistää itsensä toisen palveluksessa tai itsenäisenä ammatinharjoittajana. Jos kääntäjä toimii toisen palveluksessa, hän voi työskennellä joko julkisella tai yksityisellä sektorilla. Julkisella sektorilla työpaikka voi olla esimerkiksi valtion tai kuntien hallinnossa tai Euroopan unionissa, jolloin kääntäjän toimenkuvaan kuuluu viranomaistekstien ja asiatekstien, kuten lakitekstien ja tiedotteiden kääntäminen. Yksityisellä sektorilla kääntäjä voi työskennellä muun muassa kansainvälisissä yrityksissä tai käännöstoimistoissa, jotka voivat vaihdella yhden hengen toimistoista suuriin yrityksiin, joilla voi olla toimipisteitä ympäri maailmaa. Käännöstoimistoille voi kuitenkin tehdä töitä myös freelancerina, sillä toimistot teettävät usein osan käännöksistään alihankintana. Vaihtoehtoisesti itsenäisenä ammatinharjoittajana kääntäjä voi myös tehdä käännöksen suoraan asiakkaalle. (Humphreys–Salmi 2012, 7–8.)

2.4 Kääntämisen nykynäkymät

Kääntäminen ammattina on muuttunut viime aikoina paljon, mikä näkyy etenkin teknisten apuvälineiden käytön lisääntymisenä. Nykyään esimerkiksi tietokoneavusteinen kääntäminen on jo arkipäivää, minkä seurauksena rutiininomainen kääntäminen on vähentynyt. Tästä huolimatta konekäännöksiä joudutaan lähes poikkeuksetta aina editoimaan, sillä kone ei pysty kuitenkaan kokonaan korvaamaan ihmiskääntäjän kykyä ottaa huomioon esimerkiksi viestintätilanteen vaikutusta tekstin tulkintaan. (Vehmas-Lehto 2008, 44.)

Konekääntämisen lisääntyminen voi siitä huolimatta huolestuttaa etenkin alalle aikovia, sillä jos kone tekee osan kääntäjän työstä, mielessä voi käydä ajatus siitä, riittääkö kääntäjille enää töitä. Globalisaation ansiosta työmahdollisuuksia on kuitenkin ympäri maailmaa ja näyttäisikin siltä, että jos vain pysyy teknologian kehityksessä mukana, löytyy käännösosaltaakin aina töitä. (Vehmas-Lehto 2008, 44–45.) Työt eivät tosin välttämättä ole pelkkää puhdasta kääntämistä, sillä kehityksen seurauksena kääntäjän työnkuva on muuttunut ja kentälle onkin syntynyt uusia ammattinimikkeitä, kuten lokalisoija, jälkieditoija, copywriter ja käännöskoordinaattori. Käännösosalalla tarvitaankin nykyään jatkuvasti uutta osaamista ja uusia taitoja etenkin tietokoneavusteisen kääntämisen saralla, sillä puhtaalle kääntämiselle on vähemmän kysyntää kuin ennen. Tätä uuden osaamisen lisäarvoa ei kuitenkaan ole onnistuttu tuomaan palkkaukseen, vaikka moni kääntäjä tekee itse kääntämisen lisäksi jotain muutakin käännösalan työtä, kuten jälkieditointia, tekstien tarkastusta ja taittotöitä. (Ruth 2017.)

Vaikka tämän perusteella vaikuttaisikin siltä, että kääntäjiä ei enää tarvita yhtä paljon, kieli- ja käännösalan ammattilaisille löytyy kyllä aina töitä monikielisen viestinnän ja käännösteknologian asiantuntijoina. Jos kääntäjä onkin valmis kehittämään digitaalisia taitojaan ja laajentamaan palveluitaan kulttuurien välisen viestinnän muihinkin asiantuntijapalveluihin, riittää kääntäjällekin todennäköisemmin kysyntää. (Ruth 2017.) Tarvitaanhan käännösalan ammattilaisia kuitenkin niin kauan kuin ihmiset käyttävät eri kieliä (Humphreys–Salmi 2012, 13).

Lisäksi käännösala on niin laaja, että tietyissä toimenkuvissa tarvitaan jatkuvasti lisää osaajia. Näin on muun muassa auktorisoitujen kääntäjien kohdalla, sillä kansainvälistymisen seurauksena myös laillisesti pätevien käännösten tarve on kasvanut.

Suomeenkin on muuttanut viime vuosien aikana paljon ihmisiä, jotka puhuvat jotakin sellaista kieltä, jossa ei Suomessa toimi tällä hetkellä yhtäkään auktorisoitua kääntäjää. Tällaisia kieliä ovat esimerkiksi dari, farsi, turkmeeni ja usbekki. Lisäksi monissa muissakin kielissä tarvitaan jatkuvasti auktorisoituja kääntäjiä ja esimerkiksi kiinan kielen auktorisoiduista kääntäjistä on pulaa. (Pippuri 2018, kieliparien nykytilanne tarkistettu Opetushallituksen kieliparilistasta: Opetushallitus.) Italian kielen auktorisoitu kääntäjä Liisa Laakso-Tammisto kertookin Suomen kääntäjien ja tulkkien liiton artikkelissa *Auktorisoituja kääntäjiä tarvitaan koko ajan lisää* (Pippuri 2018), että alalta on poistumassa paljon auktorisoituja kääntäjiä väestön ikääntymisen vuoksi, jonka seurauksena etenkin uusille auktorisoiduille kääntäjille on tarvetta.

3 Tutkimusmenetelmä ja aineisto

Tutkimusmenetelmän valinnassa minua ohjasivat työn tutkimuskysymykset, joiden avulla oli tarkoitus selvittää, minkälainen käännösten ja muiden kielipalveluiden tarve Suomessa on ollut kuluvan vuoden aikana eri kielipareissa. Tutkimuskysymykset myös ohjasivat työtä kvantitatiivisen tutkimuksen suuntaan, joten käännösalan kielitarpeiden selvittämiseksi oli valittava määrälliseen tutkimukseen sopiva aineistonkeruutapa. Vaihtoehtoja olivat kysely, haastattelu ja systemaattinen havainnointi (Vilka 2007, 27). Näistä systemaattinen havainnointi ei sopinut tutkimusmenetelmäksi tälle työlle, sillä käännösalan kielitarpeita olisi hankala havainnoida ulkopuolelta. Haastattelu puolestaan olisi ollut hyvin aikaa vievää ja mahdollisia haastateltavia olisi voinut olla vaikea saada riittävää määrää osallistumaan tutkimukseen. Lisäksi tarkoituksena oli tavoittaa kääntäjiä ympäri Suomen, joten kysely valikoitui luontevasti sopivaksi tutkimusmenetelmäksi. Kyselyn eri muodoista päädyin paperisen version sijaan verkkokyselyyn, sillä sitä kautta olisi helpointa tavoittaa mahdollisimman monta kääntäjää, jotta saisin kattavia tuloksia käännösalan nykyhetken kielitarvetilanteesta.

Kun tutkimusmenetelmä oli valittu, aloin miettiä kysymysten muotoilua, sillä lomakkeen onnistuneisuus vaikuttaisi suoraan vastaamisprosenttiin. Kuten Vehkalahtikin (2019) sanoo, kyselytutkimuksessa on erityisen tärkeää kyselylomakkeen onnistuneisuus, sillä siitä riippuu koko tutkimuksen onnistuminen. Tärkeää on, että kysymykset ovat sisällöllisesti oikeita tutkimuksen tarkoitusta varten. Tähän vaikuttavat esimerkiksi kyselyn osioiden selkeys, ytimekkyys ja ymmärrettävyys. (Vehkalahti 2019, 20–23.)

Kysymysten muotoilua suunnitellessani mietin, että tärkeää olisi, että sekä kysymyksiin vastaaminen että vastausten analysointi olisi nopeaa ja vaivatonta, jonka vuoksi tein kyselyyn pääasiassa monivalintakysymyksiä. Halusin kuitenkin, että vastaajilla olisi myös mahdollisuus kommentoida ja tarkentaa vastauksiaan halutessaan, sillä sitä kautta voisi saada tarkemman käsityksen kääntäjien kokemuksista kielipariensa tarpeesta, joten lisäsin kyselyyn myös vapaita kommenttikenttiä. Pääasiallisesti tutkimus on kuitenkin kvantitatiivinen, sillä käsittelen tulososiossa kielitarpeita ensisijaisesti määrällisesti.

Tein kyselystä ensimmäisen version Word-tiedostoon ja pyysin siitä palautetta ryhmäläisiltäni ja ohjaajiltani. Palautteen tarkoituksena oli varmistaa, että kysely olisi muotoiltu selkeästi ja että se toimisi tarkoituksenmukaisesti, eikä mukana olisi

tarpeettomia kysymyksiä. Palautteen perusteella tein kyselyyn muutoksia ja loin kyselyn Webropoliin, jonka olin valinnut kyselyn toteuttamisen alustaksi ohjelman taloudellisuuden, selkeyden ja kätevyuden vuoksi. Lisäksi olin käyttänyt Webropolia aiemmassakin tutkimuksessa ja se oli silloin osoittautunut käytännölliseksi kyselyn tekoa varten.

Luodessani kyselyä Webropoliin, vastaan tuli kuitenkin haasteita, sillä kyselyä ei pystynyt tekemään siten, että kääntäjien ilmoittamat kieliparit siirtyisivät suoraan seuraaviin kysymyksiin, mikä helpottaisi sekä vastaamista että analysointia. Tämä antoi myös mahdollisuuden vastaajille kertoa tarkempia tietoja toimeksiannoistaan vain osasta kielipareistaan, jolloin riski, että tulokset jäisivät vajaiksi, oli suurempi. Lisäksi kyselyssä oli yksi hyvin pitkä osio kääntäjien toimeksiantoihin liittyen, minkä uskoin voivan vaikuttavan vastaamishalukkuuteen. Vehkalahti (2019) puhuukin myös vastaamishalukkuuteen liittyen vastausväsymyksestä, jolla viitataan siihen, kuinka tutkimusten vastausprosentit ovat huonontuneet kyselyiden määrän kasvaessa. Tämän vuoksi hän huomauttikin, että lomakkeen tiivistäminen joidenkin kysymysten poisjättämisellä voi joskus olla aiheellista. Lisäksi vastaaminen pitäisi tehdä mahdollisimman helpoksi, jonka vuoksi lomakkeen kielen selkeyteen ja ulkoasuun kannattaa panostaa. (Vehkalahti 2019, 48.) Vaikka tiedostinkin vastausväsymyksen mahdollisuuden kyselyä laatiessa, ajattelin kuitenkin, että osion pitäminen monivalintakysymyksenä olisi käytännöllisempi kuin avoin kysymys.

Kyselyn valmistuttua Webropoliin tein sille vielä testauskierroksen ja pyysin myös ohjaajaani testaamaan sitä saadakseni selville mahdolliset ongelmakohdat sekä sen, kuinka kauan kyselyyn vastaamiseen keskimäärin menisi, vaikka vastaamisaika riippuisikin paljolti siitä, kuinka monta kieliparia kääntäjällä olisi. Koska en halunnut kyselystä liian pitkää, päädyin rajoittamaan mahdollisten kieliparien määrän viiteen niissä kohdissa, joissa pyysin kääntäjiä erittelemään kieliparikohtaisesti kuluneen vuoden aikana kääntämiään tekstejä sekä palveluita, joita he tarjoavat asiakkaille. Tätä kautta saisin myös mahdollisesti rajoitettua kääntäjien vastaukset niihin kielipareihin, joita he pääasiassa käyttävät työssään. Tutkielman laajuuden vuoksi päätin myös selvittää kielitarpeita vain niiden kieliparien kohdalta, joissa toisena kielenä olisi suomi, jotta työn mittasuhteet eivät kasvaisi liikaa.

Koska halusin tavoittaa kyselylläni mahdollisimman monta kääntäjää, jotka kääntävät suomen ja yhden tai useamman vieraan kielen välillä, otin yhteyttä Suomen kääntäjien ja tulkkien liittoon, ja sovimme heidän kanssaan, että he jakaisivat kyselyä eteenpäin jäsenistölleen. Kyselyn liitteeksi tein saatekirjeen (Liite 1), jossa kerrottiin tarkemmin tutkimuksen sisällöstä ja tavoitteista. Kysely lähti SKTL:n kautta arvioni mukaan noin 2000 liiton jäsenelle, mutta tällä hetkellä käännoistöitä tekevien ja mahdollisten vastaajien määrää on vaikea tästä luvusta arvioida.

Kysely toteutettiin marraskuun 2019 aikana, ja annoin kyselyyn vastaamisaikaa kaksi viikkoa, sillä ajattelin pidemmän vastausajan voivan johtaa siihen, että osa vastaajista saattaisi unohtaa kyselyn kokonaan, ja lyhemmän vastausajan seurauksena en välttämättä saisi yhtä paljon vastauksia. Kyselyn linkki oli julkinen ja vastaustapa anonyymi. Kysely (Liite 2) sisälsi kysymyksiä kääntäjien käyttämistä kielipareista, heidän tarjoamistaan kielipalveluista ja niiden markkinoinnista sekä siitä, minkälaisia käännoksiä kääntäjät ovat tehneet ja ovatko he kokeneet toimeksiantojen määrän riittäväksi. Lisäksi lopussa kysyttiin myös kääntäjien näkemyksiä heidän kielipariensa tarpeesta lähitulevaisuudessa.

Kyselyn testauksesta huolimatta lomakkeeseen oli jäänyt kohtia, jotka vaikeuttivat vastaamista ja vaikuttivat vastauksien keskeyttämiseen. Kyselyn aikana sain ilmoituksen eräältä kääntäjältä siitä, että kysymys ”Kuinka usein olet keskimäärin kääntänyt seuraavan pituisia tekstejä kuluvan vuoden aikana?” oli sellainen, jossa AV-kääntäjien vastaaminen saattoi keskeytyä, sillä AV-kääntäjät laskevat merkkien sijaan repliikkejä, kun taas vastausvaihtoehdoissa pyydettiin vastaamaan merkkimäärän mukaan. Olinkin miettinyt kyselyä tehdessäni tämän kysymyksen vastausvaihtoehtojen muotoilua pitkään juuri sen takia, että osa kääntäjistä laskee esimerkiksi sana-, merkki- tai rivimääriä ja osa sivumääriä tai repliikkejä. Palautteen pohjalta olin lopulta päätenyt merkkimääriin, mutta tämä ei ollut kuitenkaan ollut onnistunut ratkaisu. Kysymys oli myös pakollinen, jonka vuoksi kyselyssä ei päässyt eteenpäin vastaamatta. Koska kysymyksen ja vastausvaihtoehtojen asettelu ei toiminut, kävin muuttamassa kysymyksen vapaaehtoiseksi ja lisäsin vapaaseen kommenttikenttään, että AV-kääntäjät voisivat ilmoittaa käännoksien pituudet repliikkeinä tai elokuvien/TV-ohjelmien pituuksina. Ennen muutosta kyselyyn oli kuitenkin ehtinyt jo vastata 134 kääntäjää, joista moni oli sanonut, etteivät he voineet luotettavasti sanoa, pitivätkö heidän ilmoittamansa merkkimäärät paikkaansa, sillä he laskivat yleensä sanamääriä. Koska kysymys ei ollut onnistunut ja vastausten luotettavuudesta ei voida olla varmoja, jätän tämän kysymyksen

vastaukset käsittelemättä tulososiossa. Merkkimääriin liittyvän ilmoituksen saadessani vastaaminen kyselyyn oli myös aloitettu lähes kaksi kertaa useammin kuin lopullisia vastauksia oli lähetetty, joten kyseessä olevan kysymyksen ja vastausvaihtoehtojen muotoilu saattoi olla yksi seikka, joka vaikutti vastaamisen keskeyttämiseen. Toinen syy vastaamisen keskeyttämiseen oli mahdollisesti toimeksiantoja koskevan kysymyksen pituus ja kysymyksissä ilmenneet monitulkintaisuudet. Lisäksi osa vastaajista oli saattanut käydä ensin katsomassa kyselyä ja vastata siihen vasta myöhemmin paremmalla ajalla, mikä rekisteröityy tällöin myös vastaamisen keskeytykseksi.

Monitulkintaisuuteen liittyvät ongelmat ilmenivät esimerkiksi kysymyksissä, joissa kysyttiin kuinka usein kääntäjillä on ollut tietynlaisia toimeksiantoja sekä tietynlaisia tekstilajeja, erikoisaloja ja aihepiirejä. Kysymysten muotoilu oli jäänyt liian monitulkintaiseksi, sillä nyt osa vastaajista oli ymmärtänyt kysymysten tarkoittavan konkreettista toimeksiantojen määrää ja osa sitä, kuinka usein tietynlaisen toimeksiannon parissa tulee tehtyä töitä. Esimerkiksi osa vastaajista oli kertonut, että heillä on kirjallisuuden käännöksiä päivittäin ja osa taas oli sanonut niitä olevan muutaman kerran vuodessa, mutta ne voivat silti työllistää koko vuoden tai ne voivat olla lyhyempiä tekstejä, jotka työllistävät vähemmän aikaan. Koska vastauksista ei pysty suoraan sanomaan, kummasta on kyse, kaikkia vastauksia ei voida tulkita samalla tavalla. Tämän vuoksi käsitellen vastauksia tuloksissa pääasiassa sen mukaan, kuinka montaa kääntäjää eri toimeksiannot ovat työllistäneet vuoden 2019 aikana, eivätkä luvut näin ollen kerro, kuinka usein toimeksiantoja on ollut. Lisäksi markkinointikohdan kysymys siitä, missä kääntäjät ovat markkinoineet palveluitaan, oli jäänyt kyselyssä pakolliseksi, mikä oli vaikeuttanut kyselyssä etenemistä.

Vastaamisajan päätyttyä olin saanut yhteensä 158 vastausta. Osa vastaajista ei kuitenkaan ollut vastannut toimeksiantoihin liittyviin kysymyksiin jokaisen kieliparin kohdalta, joten tulokset jäivät näiltä osin vajaiksi. Vastaamatta jättäminen saattoi johtua aiemmin pohtimastani syystä, että vastausvaihtoehtoja oli niin monta. Jokainen oli kuitenkin vastannut näihin kysymyksiin vähintään yhden kieliparin osalta, ja ongelmakohdista huolimatta vastaukset antavat tärkeää tietoa käännösalan nykyisistä kielitarpeista. Näitä vastauksia käsitellenkin tarkemmin seuraavassa luvussa.

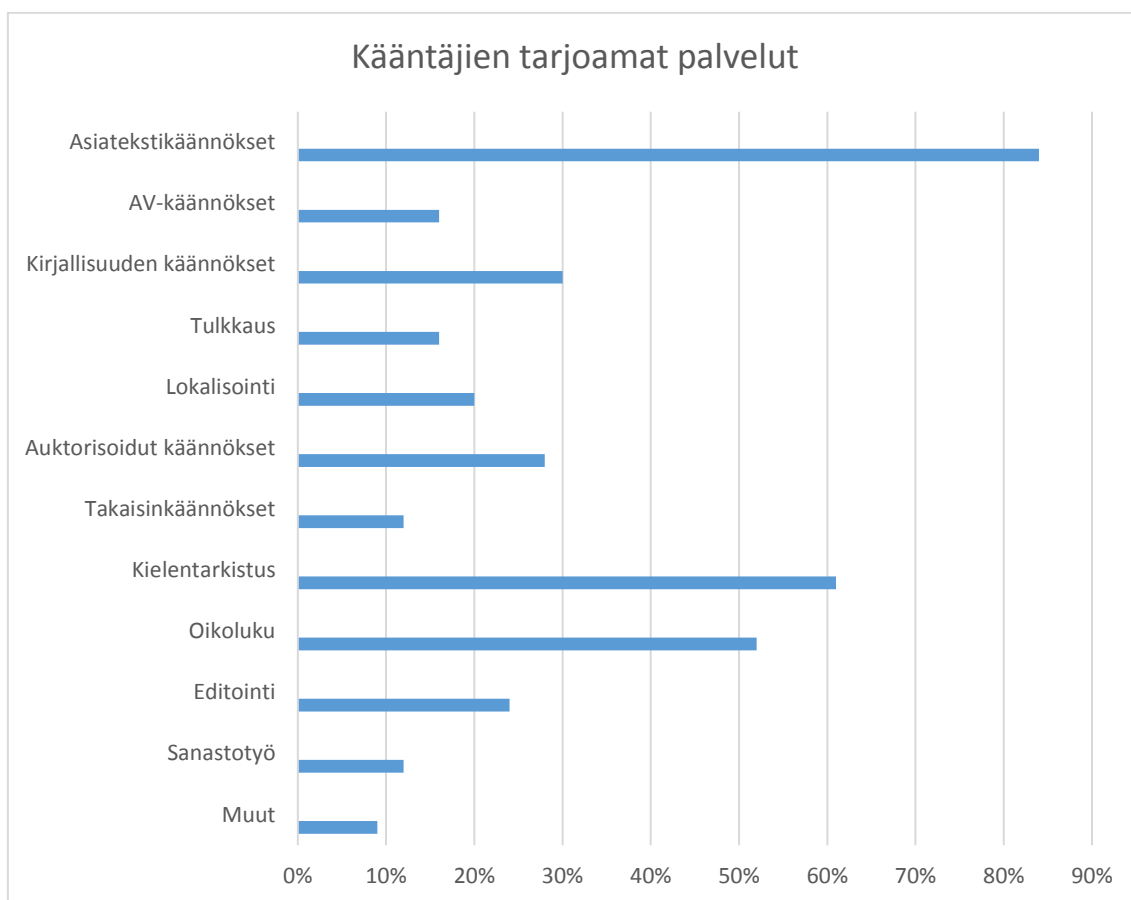
4 Tulokset

Tutkimuksen aineisto muodostuu kyselyyn saamistani 158 vastauksesta, joita esittelen tässä luvussa käsittelemällä vastauksia ensin yleisellä tasolla kaikkien kieliparien yhtenäisenä kokonaisuutena ja siirtymällä sen jälkeen kielikohtaiseen tarkasteluun. Kielikohtaisessa osiossa käydään tarkemmin läpi vuoden 2019 aikana kääntäjiä työllistäneitä palveluita ja toimeksiantoja erityisesti erikoisalojen, aihepiirien ja tekstilajien näkökulmasta. Osiossa edetään vieraiden kielten mukaisessa aakkosjärjestyksessä ja lopuksi käsitellään harvinaisempien kieliparien ryhmä omana osuutenaan.

Ensimmäisessä kyselyn kohdassa sai halutessaan ilmoittaa sukupuolensa, minkä perusteella kävi ilmi, että kyselyyn vastanneista selvä enemmistö oli naisia (n=140) ja vain kymmenesosa (n=16) oli miehiä. Kaksi vastaajaa jätti puolestaan vastaamatta kysymykseen. Vastaajilta kysyttiin myös heidän työkokemuksestaan käännösälällä, ja suurin osa vastaajista (74 %) oli toiminut alalla yli 10 vuotta. Toiseksi eniten vastaajista (8 %) ilmoitti toimineensa alalla 7–10 vuotta ja loput vastaajista (18 %) jakautuivat tasaisesti 1–7 työvuoden välille siten, että 1–3 vuotta, 3–5 vuotta ja 5–7 vuotta alalla toimineita oli kaikkia saman 6 %:n verran. Alle vuoden alalla olleita vastaajia ei kyselyssä ollut lainkaan.

Seuraavaksi vastaajien työmuotoa selvitettiin monivalintakysymyksen kautta, ja selvisi, että vastaajista puolet (50 %) toimi yrittäjänä, lähes kolmasosa (30 %) freelancerina ja vajaa seitsemäsosa (14 %) oli työsuhteessa. Loput (6 %) vastaajista ilmoittivat työmuotonsa olevan jokin muu kuin mikään yllämainituista, jolloin he pystyivät tarkentamaan vastaustaan vapaaseen kenttään. Vapaaseen kenttään vastanneet jakautuivat tasaisesti kolmen eri työmuodon välille, joita olivat kevytyrittäjä, jäsenyys osuuskunnassa tai toimiminen sekä freelancerina että työsuhteessa. Lisäksi osuuskunnan jäsenistä osa oli tarkentanut rooliaan osuuskunnan sisällä. Yksi vastaajista oli puolestaan ilmoittanut vapaaseen kenttään tekevänsä käännöstöitä sivutoimisesti, mutta ei ollut tarkentanut työmuotoaan. Seuraavassa kysymyksessä käsiteltiin myös pää- ja sivutoimisuutta, ja päätoimisia kääntäjiä vastaajista oli 85 % ja loput 15 % tekivät käännöstöitä sivutoimisesti.

Kyselyssä pyydettiin myös ilmoittamaan, mitä palveluita kääntäjät tarjoavat työssään. Tarjottujen palveluiden määrä on kuvattu alla olevassa kuviossa 1.

KUVIO 1. Kääntäjien tarjoamat palvelut.

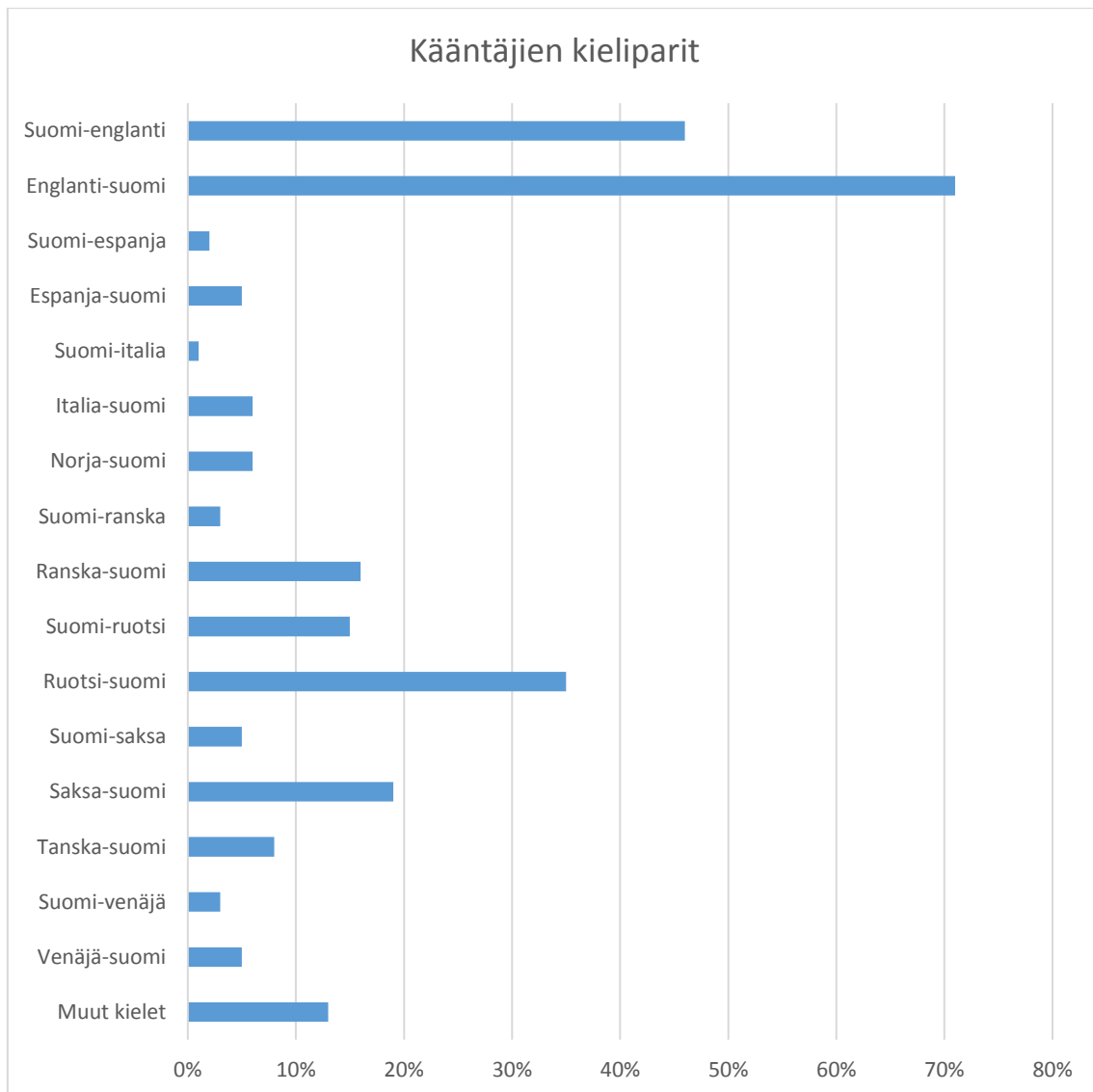
Kuten yllä oleva kuvio 1 havainnollistaa, asiatekstikäännöksiä tarjotaista palveluista, sillä vastaajista yli neljäsosa (84 %) tarjosi asiatekstikäännöksiä. Kirjallisuuden käännöksiä tarjosi puolestaan vajaa kolmasosa (30 %) ja AV-käännöksiä noin seitsemäsosa (16 %) vastaajista. Tämä sopii yhteen myös Suomen kääntäjien ja tulkkien liiton jaostoihin kuuluvien kääntäjien määrän jakautumisen kanssa, sillä liiton suurin jaosto on asiatekstinkääntäjien jaosto, toiseksi suurin kirjallisuuden kääntäjien jaosto ja kolmanneksi suurin AV-kääntäjien jaosto, kun puhutaan pelkästään kääntäjien jaostoista (SKTL a).

Valmiiden vastausvaihtoehtojen lisäksi kääntäjät pystyivät lopussa lisäämään vielä sellaisia tarjoamiaan palveluita, joita valmiista vastausvaihtoehdoista ei löytynyt, ja 9 % vastaajista olikin ilmoittanut siinä yhden tai useamman muun palvelun. Näitä palveluita olivat aikakauslehtien käännökset, copywriting-työt, kolmannen osapuolen tarkastukset,

konekäännöksiä jälkieditointi, koulutukset, käännös- ja tulkkausalan asiantuntijatehtävät, LQA eli Language Quality Assurance -arvioinnit, lausunnot kirjoista, opetukset, sisällöntuotanto, taittotarkastukset, teatteritekstitykset, tiivistelmät sekä transcreation-käännökset eli luovat käännökset. Lisäksi mainituksi tulivat myös toimistotyöt.

Kääntäjiltä tiedusteltiin myös heidän työssä käyttämiä kieliparejaan. Valmiita vaihtoehtoja annettiin 7 eri kielen ja näin ollen 14 eri kieliparin osalta yleisimpien koulussa opiskeltavien kielten perusteella. Jos oma kielipari ei kuitenkaan löytynyt näiden joukosta, sai niitä lisätä useamman vapaaseen kenttään. Suurimmalla osalla vastaajista oli kieliparina englanti–suomi (71 %), suomi–englanti (46 %) ja/tai ruotsi–suomi (35 %). Seuraavaksi eniten käytetyt kieliparit olivat saksa–suomi (19 %), ranska–suomi (16 %) ja suomi–ruotsi (15 %). Muita valmiiksi annettuja kielipareja oli jokaista alle 10 %. Nämä kieliparit on esitetty seuraavalla sivulla olevassa kuviossa 2. Vastaajista 24 % antoi lisäksi kieliparikseen yhden tai useamman muun kieliparin kuin mitä valmiista vastausvaihtoehdoista löytyi. Näitä olivat arabia, bosnia, hollanti, japani, katalaani, kroatia, norja, persia, portugali, serbia, tanska, tsekki, turkki, unkari ja viro. Suurin osa yhden tai useamman edellä mainituista kielistä maininneista kääntäjistä tekivät käännöksiä näistä kielistä vain suomeen päin. Nämä kieliparit on koottu kuviossa 2 yhteen kohdan *Muut kielet* alle lukuun ottamatta norja–suomea ja tanska–suomea, sillä näitä kielipareja oli käytössä kymmenellä tai useammalla kääntäjällä, minkä vuoksi ne on nostettu erikseen esille myös taulukkoon.

Muutama vastaajista myös ilmoitti tekevänsä käännöksiä ruotsin ja englannin välillä sekä ruotsin/englannin ja jonkin toisen vieraan kielen välillä. Näitä kielipareja ei kuitenkaan käsitellä tarkemmin tässä työssä, eikä niitä ole sisällytetty taulukoihin, sillä tutkielma keskittyy sellaisiin kielipareihin, joissa työskennellään suomen kielen kanssa. Lisäksi yksi vastaaja kertoi tekevänsä töitä suomi–suomi-kieliparilla ohjelmatekstityksien muodossa ja tämä on sisällytetty *Muut kielet* -kohdan alle kuviossa 2.

KUVIO 2. Kääntäjien kieliparit.

Vastauksista selvisi myös kääntäjillä käytössä olevien kieliparien määrä. Suurimmalla osalla kääntäjistä (39 %) oli kaksi kieliparia, toiseksi eniten (23 %) oli kolmea kieliparia ja kolmanneksi eniten (17 %) neljää kieliparia. Ainoastaan yhtä kieliparia käyttäviä kääntäjiä oli myös useita (13 %), kun taas viittä, kuutta ja seitsemää kieliparia oli jokaista alle 5 %:lla. Useamman kieliparin ilmoittaneilla kääntäjillä ei kuitenkaan välttämättä ole ollut toimeksiantoja jokaisessa kieliparissaan.

Kokemukset toimeksiantojen jakautumisesta eri kuukausien välille kuluvan vuoden aikana oli vaihtelevaa. 17 % kääntäjistä vastasi, että toimeksiannot olivat jakautuneet hyvin tasaisesti eri kuukausien välille, kun taas 51 % oli sitä mieltä, että jakautuminen oli ollut melko tasaista. Sen sijaan 24 % vastaajista ilmoitti jakautumisen olleen melko

vaihtelevaa ja 8 % sanoi jakautumisen olevan hyvin vaihtelevaa. Siitä huolimatta suurin osa vastaajista (80 %) koki toimeksiantojen määrän riittäväksi kuluneen vuoden aikana, kun taas 17 % koki määrän liian vähäiseksi. 3 % vastaajista ei osannut sanoa toimeksiantojen riittävydestä. Vastauksista kävi myös ilmi, että toimeksiantojen määrä koettiin riittävimmäksi työsuhteessa, kun taas freelancerina määrä koettiin vähiten riittäväksi. Kokemuksiin töiden riittävydestä vaikutti myös se, toimiko vastaaja pää- vai sivutoimisena kääntäjänä, sillä sivutoimisesti käännöstöitä tekevistä jopa 43 % oli kokenut toimeksiantojen määrän liian vähäiseksi, kun taas päätoimisilla kääntäjillä tämä luku oli vain 12 %. Lisäksi vastauksissa oli nähtävissä työkokemuksen vaikutus työmäärän riittävyteen, sillä yli 5 vuotta alalla olleista 86 % (ka.) koki toimeksiantoja olleen riittävästi, kun taas alle 5 vuotta alalla olleista vain 65 % (ka.) oli sitä mieltä, että toimeksiantoja oli ollut tarpeeksi.

Kyselyssä selvitettiin myös kääntäjien näkemyksiä lähitulevaisuuden kielitarpeista. Yli puolet (53 %) koki, että heidän käyttämiään kieliparejaan tullaan tarvitsemaan paljon myös lähitulevaisuudessa, ja 32 % oli sitä mieltä, että niitä tullaan tarvitsemaan melko paljon. 13 % arveli, että heidän kieliparejaan tarvitaan lähitulevaisuudessa jonkin verran, ja vain 1 % uskoi kielipariensa tarpeen olevan melko vähäistä. Kukaan ei ollut arvioinut, ettei heidän kieliparejansa tarvittaisi juuri ollenkaan, ja 1 % vastaajista ei ollut osannut antaa arviota.

Vaikka suurin osa kokikin kääntämisen tulevaisuuden näkymät positiivisina, vastauksista löytyi myös huolenaiheita esimerkiksi käännösalan hintakehityksestä ja siitä, kuinka työt menevät heille, jotka suostuvat tekemään töitä halvalla. AV-alalla kerrottiin muun muassa olevan niin paljon tekijöitä, ettei kaikille riitä tarpeeksi toimeksiantoja etenkin, kun monet AV-kääntäjistä suostuvat tekemään töitä hyvin alhaisilla hinnoilla. Tämän vuoksi töitä ei myöskään tule välttämättä tasaisesti juuri itselle, vaikka kieliparin tarve olisikin suuri. Yksi vastaajista myös arvioi, että tällä hetkellä ollaan menossa kohti taantumaa, jolloin töitä tarjotaan vähemmän, kun taas nousukauden ollessa vilkkaimmillaan asiakkaat ovat maksaneet jopa lisähintaa, jotta kääntäjä ottaisi työn vastaan.

Toisaalta yksi vastaajista taas muistutti, että ammattikäntäjille riittää alalla aina töitä, sillä jonkin kielen hallinta ei vielä tarkoita, että kuka tahansa pystyisi tuottamaan päteviä käännöksiä ottaen huomioon etenkin erikoisalut. Tämän vuoksi hän kehottikin kääntäjiä kouluttautumaan koulun ja työn kautta jollekin erikoisalalle, jolloin töitä varmasti riittää.

Eräs toinen vastaajista lisäksi koki, että eri tekstilajien ja kieliparien hallinta on kääntäjälle välttämätöntä, jotta töitä olisi tarpeeksi. Myös kokemuksen tuomat edut tulivat muutaman vastaajan vastauksissa esiin, sillä he kertoivat, että riittävän monen vuoden kokemuksella voi jo valita, mitä käännöstitä ottaa vastaan.

Muutama vastaajista pohti lisäksi konekääntämisen yleistymisen vaikutusta kääntämiseen ja sitä, kuinka kääntäminen on muuttumassa yhä enemmän konekäännösten editoinniksi. Yksi vastaajista muun muassa kertoi kääntämisen muuttuneen konekääntimien seurauksena enemmän oikoluvun suuntaan ja tietynlaisten virheiden, kuten väärin termien ja virheellisten rakenteiden käytön lisääntyneen, mutta toisaalta taas kirjoitusvirheiden määrä on vähentynyt automaattisten oikolukuohjelmien ansiosta. Eräs toinen kääntäjä pohti lisäksi, että konekääntämisen lisääntyminen voi tulevaisuudessa vaikuttaa työmääriin, mutta hän ei kuitenkaan uskonut konekääntämisen voivan korvata kääntäjää kokonaan kehityksestä huolimatta. Yksi kääntäjä taas huomautti, että kunnilla ei ole varaa tai kiinnostusta konekääntämiin, vaikka tekstimäärät lisääntyvätkin. Teksti- ja työmääriin liittyen eräs vastaajista myös kommentoi työtahdissa tapahtuneita muutoksia:

Kiire on lisääntynyt ja yllätykset aikataulujen suhteen etenkin englannista käännettäessä. Ajankohtaisen tiedon levittämisen tarve kiihdyttää työtahtia. Muissakin kielipareissa julkaisutahti on nopeutunut. Valmis materiaali halutaan ulos heti käännettynä.

Lopuksi kääntäjiltä kysyttiin vielä heidän aktiivisuudestaan palveluidensa markkinoinnissa. Markkinointia tehtiin vastausten perusteella suhteellisen vähän, sillä enemmistö vastaajista (48 %) ei ollut markkinoinut palveluiltaan ollenkaan kuluneen vuoden aikana, 27 % oli tehnyt markkinointia harvoin ja 17 % silloin tällöin. Vain 4 % teki markkinointia melko usein, 1 % usein ja 3 % jatkuvasti. Markkinoinnin vähäisyyteen vaikutti muun muassa se, että suurin osa vastaajista oli ollut alalla yli 7 vuotta, jolloin heillä voi jo olla vakiintunut asiakaskunta, eikä markkinoinnille ole ollut enää niin paljon tarvetta. Toinen vaikuttava tekijä oli monen kääntäjän työmuoto, sillä esimerkiksi käännöstoimistossa tai työsuhteessa olevien kääntäjien ei tarvitse itse markkinoida palveluitaan. Kääntäjät, jotka olivat markkinoineet palveluitaan, olivat hyödyntäneet markkinoinnissa lähinnä sosiaalista mediaa. Muita usein mainittuja tapoja olivat muun muassa yhteydenotot sähköpostilla, yhteystiedot SKTL:n hakukoneessa, nettisivut, LinkedIn, ProZ, kontaktit erilaisissa tapahtumissa ja suorat yhteydenotot mahdollisiin

asiakkaisiin, kuten kustantamoihin. Muutama vastaaja totesi myös, että hyvin hoidetut työt auttavat uusien asiakkaiden saamisessa, sillä usein asiakkaita saa suositusten kautta. Lisäksi oman aktiivisuuden merkitys tuli esille osassa vastauksista ja esimerkiksi eräs kääntäjä kertoi, että oma aktiivisuus oli kannattanut, sillä hän oli ottanut itse yhteyttä kustantamoihin ja saanut sitä kautta käännettävää.

Seuraavassa osiossa käsittelem vastauksia kielikohtaisesti esittelemällä eri kielipareissa viime vuonna kääntäjiä työllistäneitä palveluita sekä tehtyjen käännöksiä aihepiirejä. Palveluita kuvattaessa prosentuaaliset luvut on laskettu suhteessa kaikkiin kyseiseen osioon vastanneisiin, vaikka kaikki eivät tarjoakaan jokaista palvelua jokaisessa kieliparissaan. Luvut esitetään edellä mainitulla tavalla, koska osa vastaajista ei ollut antanut vastauksissaan tietoa kieliparikohtaisesta palveluntarjonnastaan. Niiden kieliparien kohdalla, joissa vastaajia on ollut vähän, tarkat luvut on puolestaan jätetty ilmoittamatta. Lisäksi toimeksiantojen luokitteluun liittyen eri ryhmät voivat sisältää myös toisten aihepiirien tekstejä eli esimerkiksi audiovisuaaliset mainokset voivat olla merkittynä sekä mainos- ja markkinointiteksteihin että AV-käännöksiin, ja auktorisoidut käännökset voivat olla merkittynä omaan ryhmäänsä ja niitä voi sisältyä lisäksi muiden ryhmien aihepiireihin. Osa kielipareista on myös sellaisia, joiden kääntäjiä on harvassa tai joiden käyttäjiä vastasi kyselyyn vain muutama, joten vastaajien anonymiteetin suojaamiseksi kieliparit, joita oli käytössä viidellä tai harvemmalla osallistujista, on koottu yhteen alalukuun *Muut kieliparit* ja niitä käsitellään kyseisessä osiossa kieliryhmäkohtaisesti.

4.1 Suomi–englanti

Kyselyyn vastanneista kääntäjistä 73 ilmoitti käyttävänsä työssään suomi–englanti-kieliparia, ja 63 heistä kertoi tarkemmin kyseisessä kieliparissa heitä työllistäneistä toimeksiannoista. Heistä lähes kaikki (97 %) olivat tehneet asiatekstien käännöksiä viime vuonna ja useimmat olivat myös työskennelleet niiden parissa usein. Kysyntää oli myös kielentarkistustehtävissä, sillä niitä oli tehnyt 75 % osioon vastanneista, vaikka niitä tehtiinkin keskiarvoisesti vuoden aikana harvemmin. Oikolukua oli tehnyt 48 % ja editointia 25 % vastaajista, kun taas auktorisoituja käännöksiä oli ollut 21 %:lla vastanneista. AV-käännöksiä ja sanastotyötä oli puolestaan tehnyt 18 % vastaajista, ja kirjallisuuden käännöksiä, lokalisointia, takaisinkäännöksiä ja tulkkausta oli tehnyt

jokaista vain 10–14 % vastaajista. Kääntäjät saivat myös ilmoittaa muita tarjoamia palveluita, joita olivat konekäännösten jälkieditoinnit, sosiaalisen median käännökset, taittotarkistukset ja tiivistelmät. Kaikista näistä ei kuitenkaan ollut toimeksiantoja viime vuonna.

Kyselyssä selvitettiin myös käännösten osalta tarkemmin sitä, millaisia erikoisaloja, aihepiirejä ja tekstilajeja kääntäjillä oli edellisenä vuonna ollut. Tähän kysymykseen vastasi 54 kääntäjää. Vastaajat olivat tehneet etenkin mainos- ja markkinointitekstejä, mutta myös teknisillä käännöksillä oli kysyntää. Alla olevaan taulukkoon 1 on lueteltu tarkemmin, kuinka monta kääntäjää teki edellisen vuoden aikana käännöksiä taulukossa esitetyistä aihepiireistä.

TAULUKKO 1. Suomi–englanti-kääntäjiä työllistäneet aihepiirit.

Tekniset käännökset		Mainos- ja markkinointitekstit		Lääketieteelliset tekstit	
<i>Ohjekirjat/oppaat</i>	26	<i>Verkkosivut</i>	45	<i>Potilasasiakirjat</i>	17
<i>Takuutekstit</i>	14	<i>Esitteet</i>	41	<i>Kliiniset tutkimukset</i>	12
<i>Liikesähköpostit</i>	18	<i>Mainokset</i>	23	<i>Raportit</i>	20
<i>Sopimukset</i>	34	<i>Jotain muuta</i>	4	<i>Lääkemääräykset</i>	3
<i>Vakuutukset</i>	8	Juridiset tekstit		<i>Jotain muuta</i>	6
<i>Ohjelmisto-käännökset</i>	17	<i>Lakitekstit</i>	21	AV-tekstit	
<i>Tuoteselosteet</i>	18	<i>Valtakirjat</i>	9	<i>Elokuvat</i>	3
<i>Jotain muuta</i>	9	<i>Hakemukset</i>	23	<i>TV-sarjat, dokumentit</i>	2
Talouseläntekstit		<i>Todistukset</i>	17	<i>Ooppera</i>	1
<i>Vuosikertomukset</i>	26	<i>Tuomioistuinten päätökset</i>	14	<i>Teatteri</i>	1
<i>Tilintarkastukset</i>	24	<i>Testamentit/perukirjat</i>	11	<i>Jotain muuta</i>	5
<i>Jotain muuta</i>	4	<i>Maahanmuutto-asiakirjat</i>	10	Kirjallisuus	
Hallinnolliset tekstit		<i>EU-tekstit</i>	14	<i>Kaunokirjallisuus</i>	2
<i>Työsopimukset</i>	21	<i>Jotain muuta</i>	6	<i>Tietokirjallisuus</i>	11
<i>Raportit</i>	24	Auktorisoidut käännökset	9	Muut aihepiirit	4
<i>Jotain muuta</i>	5				

Muut vastaajien mainitsemat aihepiirit koostuivat seuraavista teksteistä:

- **tekniset käännökset:** patenttihakemukset ja tiliotteet
- **mainos- ja markkinointitekstit:** artikkelit, festareiden bändikuvaukset, sosiaalisen median käännökset, sähkölaskut, tiedotteet ja uutiskirjeet
- **juridiset tekstit:** adoptioon liittyvät asiakirjat, kansainvälisten järjestöjen kansainväliset viranomaistekstit, käyttöehdot, määräystekstit, patentti- ja tavaramerkkiasiakirjat ja sopimukset
- **lääketieteelliset tekstit:** farmaseuttiset tekstit, kuolintodistukset, lääketeknologiset tekstit, lääkinnällisten laitteiden käyttöoppaat, ohjelmistot ja esittelyt sekä potilaskyselyt
- **talousalan tekstit:** artikkelit, taloushallinnon lokalisoinnit, talousarviot, tilinpäätökset ja uutiset
- **hallinnolliset tekstit:** lomakkeet, palkkatodistukset, toimintasuunnitelmat, työkäytännöt ja ohjeet, työtodistukset, vuosikokousmateriaalit ja yritysten sisäiset ohjeistukset
- **AV-tekstit:** audiovisuaaliset mainos- ja markkinointivideot, ohjeistusvideot, opetusmateriaalit, videokurssit ja yritysten mainos- ja esittelyvideot
- **muut:** esittelyvideot, journalistiset tekstit, konferensseihin liittyvät materiaalit ja viestinnän sisällöt

Vastaajat saivat myös kertoa kielipariensa tarpeesta, ja suurin osa koki, että suomi–englanti-kieliparia tarvitaan paljon ja että tilanne on pysynyt samanlaisena jo pitkään. Yksi vastaajista kertoi, ettei hän mielellään kääntäisi niin paljon englantiin päin, mutta koska sille on yritysten kansainvälistymisen johdosta eniten kysyntää, niitä tulee tehtyä eniten. Eräs toinen taas sanoi, että suomi–englanti–suomi-käännöksissä on niin paljon kysyntää, ettei hän ehdi tekemään käännöksiä muissa kielipareissaan.

4.2 Englanti–suomi

Englanti–suomi-kieliparia käytti yhteensä 112 kääntäjää, joista 101 kertoi tarkemmin heitä tässä kieliparissa työllistäneistä toimeksiannoista. Heistä 79 % oli tehnyt edellisen vuoden aikana asiatekstikäännöksiä, ja yli puolet niiden tekijöistä oli tehnyt näitä usein ja vajaa puolet harvemmin. Kielentarkistusta oli tehnyt 55 %, oikolukua 49 % ja editointia 26 % vastaajista. AV-käännöksiä, lokalisointia ja kirjallisuuden käännöksiä oli tehnyt

jokaista noin viidesosa (21–23 %) kääntäjistä, kun taas auktorisoituja käännöksiä, sanastotyötä, takaisinkäännöksiä ja tulkkausta oli tehnyt jokaista vain 7–15 % vastaajista. Muita kääntäjiä työllistäneitä palveluita olivat copywriting/sisällöntuottaminen, kolmannen osapuolen tarkastukset, konekäännöksen jälkieditointi, lausunnot, LQA-arvioinnit, posteditointi, taittotarkastukset ja transcreation-projektit.

Käännöksiä aihepiirejä käsittelevään kysymykseen vastasi 87 kääntäjää. Heistä moni oli tehnyt viime vuonna etenkin teknisiä käännöksiä ja mainos- ja markkinointitekstien käännöksiä. Alla olevassa taulukossa 2 on listattuna kääntäjiä työllistäneet aihepiirit, joihin merkityt luvut kuvaavat niiden parissa työskennelleiden kääntäjien määrää.

TAULUKKO 2. Englanti–suomi-kääntäjiä työllistäneet aihepiirit.

Tekniset käännökset		Mainos- ja markkinointitekstit		Lääketieteelliset tekstit	
<i>Ohjekirjat/oppaat</i>	48	<i>Verkkosivut</i>	46	<i>Potilasasiakirjat</i>	12
<i>Takuutekstit</i>	27	<i>Esitteet</i>	42	<i>Kliiniset tutkimukset</i>	19
<i>Liikesähköpostit</i>	26	<i>Mainokset</i>	32	<i>Raportit</i>	16
<i>Sopimukset</i>	38	<i>Jotain muuta</i>	7	<i>Lääkemääräykset</i>	6
<i>Vakuutukset</i>	10	Juridiset tekstit		<i>Jotain muuta</i>	12
<i>Ohjelmisto-käännökset</i>	31	<i>Lakitekstit</i>	22	AV-tekstit	
<i>Tuoteselosteet</i>	35	<i>Valtakirjat</i>	10	<i>Elokuvat</i>	12
<i>Jotain muuta</i>	2	<i>Hakemukset</i>	10	<i>TV-sarjat, dokumentit</i>	17
Talouseläntekstit		<i>Todistukset</i>	12	<i>Teatteri</i>	2
<i>Vuosikertomukset</i>	17	<i>Tuomioistuinten päätökset</i>	10	<i>Jotain muuta</i>	11
<i>Tilintarkastukset</i>	7	<i>Testamentit/perukirjat</i>	7	Kirjallisuus	
<i>Jotain muuta</i>	4	<i>Maahanmuutto-asiakirjat</i>	5	<i>Kaunokirjallisuus</i>	19
Hallinnolliset tekstit		<i>EU-tekstit</i>	19	<i>Tietokirjallisuus</i>	17
<i>Työsopimukset</i>	9	<i>Jotain muuta</i>	8	Muut aihepiirit	5
<i>Raportit</i>	16	Auktorisoidut käännökset	11		
<i>Jotain muuta</i>	1				

Muut vastaajien ilmoittavat aihepiirit olivat seuraavanlaisia:

- **tekniset käännökset:** patenttihakemukset ja verkkokaupan tuotekuvaukset
- **mainos- ja markkinointitekstit:** artikkelit, asiakaslehdet, bannerit, blogiartikkelit, hakusanamainonta, mobiilisovellusten käyttäjille näkyvät tekstit, tiedotteet, TV-mainokset, uutiskirjeet ja uutiset yritysten nettisivuille
- **juridiset tekstit:** AV-käännöksissä esiintyvät juridiset tekstit (esim. poliisin kuulusteluihin ja oikeussalitapahtumiin liittyvät dialogit), evästeilmoitukset, kansainvälisten järjestöjen tekstit, käyttöehdot, oikeudenkäynteihin liittyvät asiakirjat, patentti- ja tavaramerkkiasiakirjat, sopimukset sekä tietosuojaselosteet ja -käytännöt
- **lääketieteelliset tekstit:** AV-käännöksissä esiintyvät lääketieteelliset tekstit (esim. sairauksiin ja niiden hoitoon liittyvät dialogit), farmaseuttiset tekstit, kuolintodistukset, lehtiartikkelit, lääke-esitteet, lääketeknologiset tekstit, lääketutkimusten selkokiehiset tiivistelmät, lääkinnällisten laitteiden käyttöohjeet, ohjelmistot ja esittelyt, lääkäreiden koulutus- ja tiedotemateriaalit, pakkausselosteet, potilasoppaat ja tuotemainokset ammattilaisille
- **talouseläin tekstit:** sijoitusalan tekstit (esim. avaintietoesitteet, mainokset ja tiedotteet sijoittajille, rahastoesitteet, sijoitusrahastojen kuvaukset) ja tilinpäätökset
- **hallinnolliset tekstit:** yritysten sisäiset ohjeistukset
- **AV-tekstit:** asiapitoiset insertit, henkilökuvat, mainos- ja ohjevideot, pelien lokalisointi, sähköiset ohjelmaoppaat, TV-mainokset, verkkokampanjat, yritysesittelyt sekä yritysten opetusvideot ja videokurssit
- **muut:** copywriting/sisällöntuotanto verkkosivuille, kyselytutkimukset, vakuutusalan tekstit (esim. esitteet, sopimukset) ja viestinnän sisällöt

Kieliparin tarpeesta suurin osa vastaajista oli sitä mieltä, että englannista suomeen tehtäville käännöksille riittää kysyntää, mutta muutama myös arvioi tarpeen olevan vähäisempi ja laskusuunnassa. Yksi vastaajista kertoi lisäksi, että hänellä on kolme kieliparia, mutta suurin osa käännöksistä tulee tehtyä juuri englanti–suomi-kieliparissa. Eräs toinen vastaajista myös muistutti televisio-ohjelmien tekstityksiin liittyen, että joskus katsojat ajattelevat, että etenkin englanninkielisten ohjelmien tekstitykset ovat turhia, vaikka harva todellisuudessa pystyisi seuraamaan ohjelmaa ongelmitta ilman tekstityksiä. Yksi käännäjästä myös pohti kirjallisuuden käännämistä, sillä alalla vallitsee

nyt jo kova kilpailu kääntäjien kesken, ja hän uskoikin, että kirja-alan tämänhetkinen tilanne saattaa vaikuttaa käännettävien kirjojen määrään:

En tiedä, miten esimerkiksi Brexit tulee vaikuttamaan englanninkielisen kaunokirjallisuuden kääntämiseen. Tuleeko se vähenemään, kun esimerkiksi käännösoikeuksien hinnat saattavat kenties nousta? (Englanti–suomi-kääntäjä.)

Toinen kirjallisuuden kääntäjä taas kertoi, että englannista suomeen tehtävät kaunokirjallisuuden käännökset ovat olleet kysytyjä koko hänen pitkän uransa ajan.

4.3 Espanja–suomi

Vastaajista kahdeksan käytti työssään espanja–suomi-kieliparia, ja heistä viisi antoi tarkempaa tietoa tässä kieliparissa heitä työllistäneistä toimeksiannoista. Näitä toimeksiantoja olivat asiatekstikäännökset, joita enemmistö vastaajista oli tehnyt, sekä AV-käännökset, kielentarkistus, kirjallisuuden käännökset ja tulkkaus.

Käännösten aihepiirejä käsittelevään kysymykseen oli puolestaan vastannut neljä kääntäjää. Heidän ilmoittamiinsa aihepiireihin kuuluivat AV-teksteistä elokuvat ja TV-sarjat/dokumentit sekä kirjallisuudesta kaunokirjallisuus. Asiatekstipuolelta aihepiirejä olivat juridiset tekstit, joihin kuuluivat lakitekstit, tuomioistuinten päätökset ja EU-tekstit, ja lääketieteelliset tekstit, joita olivat potilasasiakirjat, kliiniset tutkimukset ja raportit.

4.4 Italia–suomi

Yhteensä yhdeksällä vastaajalla oli käytössään italia–suomi-kielipari ja heistä kuusi vastasi kysymykseen, jossa kysyttiin mitkä palvelut olivat työllistäneet heitä edellisenä vuonna. Näitä palveluita olivat asiatekstikäännökset, auktorisoidut käännökset, AV-käännökset, editointi, kielentarkistus, kirjallisuuden käännökset, lokalisointi, oikoluku, sisällöntuotanto, takaisinkäännökset ja tulkkaus.

Viime vuonna työllistäneiden toimeksiantojen aihepiireistä kertoi tarkemmin neljä vastaajista. Näihin aihepiireihin lukeutuivat tekniset käännökset (liikesähköpostit, ohjelmistokäännökset, ohjekirjat/oppaat, sopimukset, tuoteselosteet ja vakuutukset), mainos- ja markkinointitekstit (esitteet, mainokset, ruokalistat, verkkosivut), juridiset tekstit (EU-tekstit, hakemukset, kansainväliset poliisitutkinnat, lakitekstit,

maahanmuuttoasiakirjat, testamentit/perukirjat, todistukset, tuomioistuinten päätökset, valtakirjat), lääketieteelliset tekstit (kuolintodistukset, lääkemääräykset, potilasasiakirjat), talousalan tekstit (tilinpäätökset, tilintarkastukset, vuosikertomukset), hallinnolliset tekstit (raportit, työsopimukset), AV-tekstit (elokuvat, konserttiohjelmat, TV-sarjat/dokumentit), kaunokirjallisuuden ja tietokirjallisuuden käännökset sekä auktorisoidut käännökset.

4.5 Norja–suomi

Norja–suomi-kieliparia käytti 10 vastaajista, ja kuusi heistä oli tarkentanut heitä työllistäneitä palveluita. Yli puolet heistä oli tehnyt kirjallisuuden käännöksiä ja alle puolet asiatekstikäännöksiä, AV-käännöksiä ja kielentarkistusta. Myös käännösten aihepiirejä käsittelevään kysymykseen oli vastannut kuusi kääntäjää. Heidän aihepiirinsä olivat sisältäneet teknisiä käännöksiä (liikesähköpostit, ohjekirjat/oppaat, ohjelmistokäännökset), mainos- ja markkinointitekstejä (esitteet, mainokset, verkkosivut), AV-käännöksiä (TV-sarjat, dokumentit) sekä kaunokirjallisuuden ja tietokirjallisuuden käännöksiä.

4.6 Ranska–suomi

Ranska–suomi-kieliparia käytti 26 vastaajista, ja heistä 18 vastasi palveluita koskevaan kysymykseen. Enemmistö vastaajista (67 %) oli tehnyt edellisen vuoden aikana asiatekstikäännöksiä, vaikka toimeksiantoja olikin ollut useimmilla harvemmin. Vastaajista 39 % oli tehnyt kielentarkistusta ja 28 % oli tehnyt oikolukua ja auktorisoituja käännöksiä. Muita kääntäjiä työllistäneitä palveluita olivat AV-käännökset, editointi, kirjallisuuden käännökset ja tulkkaus.

Toimeksiantojen aihepiirejä koskevaan kysymykseen oli vastannut 14 kääntäjää. Heidän kääntämiensä tekstien aihepiirit sisälsivät teknisiä käännöksiä (liikesähköpostit, ohjekirjat/oppaat, ohjelmistokäännökset, sopimukset, takuutekstit, todistukset, tuoteselosteet, vakuutukset), mainos- ja markkinointitekstejä (esitteet, mainokset, verkkosivut), juridisia tekstejä (EU-tekstit, lakitekstit, maahanmuuttoasiakirjat, testamentit/perukirjat, todistukset, tuomioistuinten päätökset), lääketieteellisiä tekstejä (raportit), talousalan tekstejä, hallinnollisia tekstejä (raportit, työsopimukset), AV-tekstejä (elokuvat, TV-sarjat/dokumentit), kaunokirjallisuuden käännöksiä ja

auktorisoituja käännöksiä. Aihepiireistä eniten kääntäjiä oli ilmoittanut tehneensä teknisiä ja juridisia käännöksiä, mutta myös hallinnollisia tekstejä ja auktorisoituja käännöksiä oli tehnyt reilu neljäsosa.

Tämänhetkisestä työllisyystilanteesta yksi vastaaja kertoi, että viime vuonna kaunokirjallisuuden käännöksille oli kysyntää enemmän kuin ennen. Eräs toinen kääntäjä taas kertoi, että häneltä ei juurikaan kysytä ranska–suomi-käännöksiä, tai jos kysytään, niin työt ovat usein niin pieniä, ettei niiden tekeminen ole kannattavaa.

4.7 Suomi–ruotsi

Kyselyyn osallistuneista 25 käytti työssään suomi-ruotsi-kieliparia ja heistä 20 vastasi kysymykseen heitä viime vuonna työllistäneistä palveluista. Heistä 95 % oli tehnyt asiatekstikäännöksiä ja suurin osa heistä oli myös työskennellyt niiden parissa usein. Suuri osa vastaajista (70–80 %) oli myös tehnyt kielentarkistusta ja oikolukua. Sanastotyötä puolestaan oli tehnyt 45 % vastaajista, vaikka toimeksiantoja olikin tyypillisesti ollut vuoden aikana harvemmin. Editointia ja lokalisointia taas oli tehnyt neljäsosa vastaajista, kun taas viidesosa oli tehnyt AV-käännöksiä. Vastaajista 5–10 % oli tehnyt auktorisoituja käännöksiä, kirjallisuuden käännöksiä, sosiaalisen median käännöksiä, takaisinkäännöksiä ja tulkkausta.

Suomi–ruotsi-käännöksiä tekevästä 19 kertoi tarkemmin edellisen vuoden toimeksiantojensa aihepiireistä. Eniten kääntäjät olivat työskennelleet teknisten käännösten, mainos- ja markkinointitekstien sekä juridisten tekstien parissa. Alla olevassa taulukossa 3 on listattuna kaikki aihepiirit tarkemmin.

TAULUKKO 3. Suomi–ruotsi-kääntäjiä työllistäneet toimeksiannot.

Tekniset käännökset		Mainos- ja markkinointitekstit		Lääketieteelliset tekstit	
<i>Ohjekirjat/oppaat</i>	10	<i>Verkkosivut</i>	15	<i>Potilasasiakirjat</i>	5
<i>Takuutekstit</i>	5	<i>Esitteet</i>	16	<i>Kliiniset tutkimukset</i>	3
<i>Liikesähköpostit</i>	10	<i>Mainokset</i>	12	<i>Raportit</i>	8
<i>Sopimukset</i>	14	<i>Jotain muuta</i>	2	<i>Lääkemääräykset</i>	2
<i>Vakuutukset</i>	7	Juridiset tekstit		<i>Jotain muuta</i>	1
<i>Ohjelmisto-käännökset</i>	7	<i>Lakitekstit</i>	5	AV-tekstit	

<i>Tuoteselosteet</i>	10	<i>Valtakirjat</i>	8	<i>Teatteri</i>	1
<i>Jotain muuta</i>	2	<i>Hakemukset</i>	11	<i>Jotain muuta</i>	2
Talousalan tekstit		<i>Todistukset</i>	6	Kirjallisuus	
<i>Vuosikertomukset</i>	14	<i>Tuomioistuinten päätökset</i>	3	<i>Kaunokirjallisuus</i>	1
<i>Tilintarkastukset</i>	6	<i>Testamentit/ perukirjat</i>	6	<i>Tietokirjallisuus</i>	6
<i>Jotain muuta</i>	6	<i>Maahanmuutto-asiakirjat</i>	1	Muut aihepiirit	2
Hallinnolliset tekstit		<i>EU-tekstit</i>	3		
<i>Työsopimukset</i>	6	<i>Jotain muuta</i>	4		
<i>Raportit</i>	16	Auktorisoidut	2		
<i>Jotain muuta</i>	7	käännökset			

Muut vastaajien ilmoittamat aihepiirit olivat seuraavanlaisia:

- **tekniset käännökset:** patenttihakemukset ja työnhakuilmoitukset
- **mainos- ja markkinointitekstit:** lehdistötiedotteet
- **juridiset tekstit:** GDPR-tekstit, määräykset, patentti- ja tavaramerkkiasiakirjat, päätökset, valitusasiakirjat tuomioistuimeen sekä viranomaisohjeet ja -päätökset
- **lääketieteelliset tekstit:** lääkäriasemien sopimukset, mainonta, yleislääketieteelliset tekstit ja verkkosivut
- **talousalan tekstit:** blogitekstit, ehdot, investoinnit, lehtiartikkelit, markkinakatsaukset, osakemarkkinat, sopimukset, talousarviot sekä tiedotteet ja uutiskirjeet
- **hallinnolliset tekstit:** kotisivutekstit, kunnallishallinnon tekstit (esim. aloitevastaukset, asemakaavat, muistiot, pöytäkirjat), kutsut, lomakkeet, toimintasuunnitelmat, työsuhdeasiat ja virastojen tekstit
- **AV-tekstit:** lyhyet videot ja puheet
- **muut:** matka-alan tekstit sekä sisäiset tiedotteet ja tekstit

Tämän kieliparin työllisyystilanteeseen liittyen monet vastaajista sanoivat, että suomi–ruotsi-kieliparille riittää paljon kysyntää ja töitä riittää enemmän kuin ehtii tekemään, jonka vuoksi monen on täytynyt myös kieltäytyä työtarjouksista. Yksi vastaajista muun muassa kuvaili kieliparin tilannetta näin:

Suomi–ruotsi-kääntäjistä on huutava pula: töitä tarjotaan jatkuvasti enemmän kuin pystyn ottamaan vastaan (Suomi–ruotsi-kääntäjä).

Eräs toinen vastaajista taas kertoi, että asiatekstien kääntämiseen liittyviä toimeksiantoja on selvästi enemmän juuri suomesta ruotsiin kuin ruotsista suomeen, minkä vuoksi hän ei voisi tehdä pelkästään asiatekstikäännöksiä äidinkieleensä suomeen päin elannon hankkimiseksi. Yhden toisen kommentissa myös mainittiin, että suomesta ruotsiin riittää töitä etenkin, jos äidinkieli on ruotsi.

4.8 Ruotsi-suomi

Vastaajista 56 teki käännöksiä ruotsista suomeen, ja heistä 43 tarkensi viime vuoden toimeksiantojaan. Heistä 70 % oli tehnyt asiatekstikäännöksiä, kun taas noin kolmasosa oli tehnyt kielentarkistusta, kirjallisuuden käännöksiä ja oikolukua. Vastaajista 16 % oli tehnyt AV-käännöksiä ja 12 % sanastotyötä. Editointia, lokalisointia ja tulkkausta oli puolestaan tehnyt jokaista 7 % vastaajista, kun taas auktorisoituja käännöksiä ja lausuntoja oli tehnyt vain harva.

Aihepiirikysymykseen oli puolestaan vastannut 40 ruotsi–suomi-käännöksiä tekevästä kääntäjistä. Suuri osa kääntäjistä oli tehnyt etenkin mainos- ja markkinointitekstejä, mutta myös kirjallisuuden käännökset olivat työllistäneet useaa kääntäjää. Alla olevassa taulukossa 4 on tarkempi kuvaus aihepiireistä, joita kääntäjillä oli viime vuonna ollut seuraavissa erityisaloissa.

TAULUKKO 4. Ruotsi–suomi-kääntäjiä työllistäneet toimeksiannot.

Tekniset käännökset		Mainos- ja markkinointitekstit		Lääketeolliset tekstit	
<i>Ohjekirjat/oppaat</i>	8	<i>Verkkosivut</i>	21	<i>Potilasasiakirjat</i>	5
<i>Takuutekstit</i>	2	<i>Esitteet</i>	21	<i>Kliiniset tutkimukset</i>	4
<i>Liikesähköpostit</i>	7	<i>Mainokset</i>	13	<i>Raportit</i>	2
<i>Sopimukset</i>	7	<i>Jotain muuta</i>	4	<i>Lääkemääräykset</i>	1
<i>Vakuutukset</i>	2	Juridiset tekstit		<i>Jotain muuta</i>	2
<i>Ohjelmisto-käännökset</i>	3	<i>Lakitekstit</i>	3	AV-tekstit	
<i>Tuoteselosteet</i>	6	<i>Hakemukset</i>	2	<i>Elokuvat</i>	3
Talouseläntekstit		<i>Todistukset</i>	2	<i>TV-sarjat, dokumentit</i>	6

<i>Vuosikertomukset</i>	6	<i>Tuomioistuinten päätökset</i>	1	<i>Jotain muuta</i>	1
<i>Tilintarkastukset</i>	2	<i>Testamentit/ perukirjat</i>	3	Kirjallisuus	
Hallinnolliset tekstit		<i>EU-tekstit</i>	2	<i>Kaunokirjallisuus</i>	13
<i>Työsopimukset</i>	1	<i>Jotain muuta</i>	2	<i>Tietokirjallisuus</i>	7
<i>Raportit</i>	6	Auktorisoidut	1	Muut	2
<i>Jotain muuta</i>	4	käännökset		aihepiirit	

Muut vastaajien ilmoittamat aihepiirit sisälsivät seuraavia tekstejä:

- **mainos- ja markkinointitekstit:** artikkelit, asiakastiedotteet, ilmoitukset, kuvastot, tiedotteet, uutiskirjeet
- **juridiset tekstit:** käyttöehdot, viranomaispäätökset
- **lääketieteelliset tekstit:** hoitokäytäntökyselyt lääkäreille, lääke-esitteet, lääkinnällisten laitteiden käyttöoppaat, ohjeet ja esittelyt
- **hallinnolliset tekstit:** esityslistat, kunnallishallinnon tekstit, pöytäkirjat, tiedotteet, yritysten sisäiset ohjeistukset
- **AV-tekstit:** mainosvideot, yritysesittelyt
- **muut:** elokuvien ja sarjojen synopsikset verkkosivuilla

Vastaajien kommentteissa kieliparin tarpeesta kävi ilmi, että ruotsista suomeen tehtäville käännöksille on jonkin verran kysyntää, mutta selvästi vähemmän kuin suomesta ruotsiin. Yksi vastaajista muun muassa kertoi, että hänelle ei ollut tarjottu käännettävää ruotsista suomeen viime vuonna, mutta hän arveli, että se saattoi myös johtua hänen asiakaskunnastaan tai siitä, ettei hän ollut juurikaan mainostanut kyseistä kieliparia. Samaa kertoi myös eräs toinen vastaajista, joka sanoi, että hänen kielipariensa kohdalla ruotsista suomeen ei tule juuri koskaan käännettävää. Sen sijaan kirjallisuuden käännöksissä on ollut enemmän kysyntää ja eräs vastaajista kertoikin, että etenkin kaunokirjallisuuden käännöksiä tarvitaan. Myös julkishallinnossa sanottiin olevan tarvetta kotimaisten kielten kääntämiselle ja että organisaation kieli ratkaisee, käännetäänkö suomeen vai ruotsiin päin.

4.9 Suomi–saksa

Suomi–saksa oli kieliparina kahdeksalla osallistujalla ja heistä jokainen oli vastannut myös palveluita koskevaan kysymykseen. Heistä lähes kaikki olivat tehneet viime vuonna asiatekstikäännöksiä ja moni oli myös tehnyt auktorisoituja käännöksiä. Sen sijaan editointia, kielentarkistusta, lokalisointia, oikolukua, sanastotyötä, takaisinkäännöksiä ja tulkkausta oli tehnyt vain harva.

Suomesta saksaan kääntävistä seitsemän oli antanut tarkempaa tietoa viime vuoden toimeksiantojensa aihepiireistä. Näihin aihepiireihin lukeutuivat tekniset käännökset (liikesähköpostit, muoti- ja kaavalehdet, ohjekirjat/oppaat, ohjelmistokäännökset, sopimukset, takuutekstit, tuoteselosteet), mainos- ja markkinointitekstit (esitteet, mainokset, verkkosivut) ja juridiset tekstit (EU-tekstit, hakemukset, lakitekstit, sosiaalialan kirjeenvaihto, testamentit/perukirjat, todistukset), lääketieteelliset tekstit (raportit), talousalan tekstit (vuosikertomukset), hallinnolliset tekstit (raportit, työ sopimukset), auktorisoidut käännökset, kyselylomakkeet ja mainosvideot. Näistä erityisesti tekniset käännökset, mainos- ja markkinointitekstit sekä juridiset käännökset olivat työllistäneet useampaa kääntäjää.

Suomi–saksa-kieliparin tilanteesta yksi vastaajista kertoi, että toimeksiantoja on ollut vähemmän tarjolla kuin aiemmin ja että tietyt kuukaudet ovat yleensä vilkkaampia kuin toiset. Vastauksissa mainittiin lisäksi, että suomalaiset yritykset kääntävät usein tekstit itse ensin hieman kyseenalaiseen englantiin, josta kääntäjä tekee käännökset saksaan päin, vaikka paremmat lopputulokset saataisiinkin, jos kääntäjä voisi tehdä käännökset suoraan alkuperäistekstistä. Työtarjonnan vaihtelevuuteen liittyen myös eräs toinen kääntäjistä kertoi, että työtarjonta on ollut vaihtelevaa niin kauan kuin hän muistaa.

4.10 Saksa–suomi

Saksasta suomeen käännöksiä teki 30 osallistujista, joista 25 kertoi tarkemmin, mitä toimeksiantoja heillä oli ollut edellisenä vuonna. Heistä 76 % oli tehnyt asiatekstikäännöksiä ja suurin osa oli tehnyt niitä myös usein. Oikolukua puolestaan oli tehnyt 44 % ja kielentarkistusta 32 %. Lokalisoinnista toimeksiantoja oli ollut 20 %:lla vastaajista, kun taas AV-käännöksiä, editointia ja kirjallisuuden käännöksiä oli tehnyt

jokaista vain 12 % osallistujista. Auktorisoituja käännöksiä, sanastotyötä, takaisinkäännöksiä ja tulkkausta oli ollut kaikkia alle 10 %:lla vastaajista.

Toimeksiantojen aihepiirejä koskevaan kysymykseen oli vastannut 20 saksa–suomi käännöksiä tekevistä kääntäjistä. Yli puolet heistä oli tehnyt viime vuonna mainos- ja markkinointitekstejä sekä teknisiä käännöksiä, ja alla olevassa taulukossa 5 on tarkemmin listattuna näitä käännöksiä tehneiden kääntäjien aihepiirit. Sen sijaan muita aihepiirejä oli ollut alle viidesosalla kääntäjistä. Näitä aihepiirejä olivat juridiset tekstit (EU-tekstit, hakemukset, KELAn päätökset ja kirjeenvaihto, käyttöehdot, lakitekstit, maahanmuuttoasiakirjat, testamentit/perukirjat, todistukset, valtakirjat), lääketieteelliset tekstit (lääkemääräykset, lääkinnällisten laitteiden käyttöoppaat, ohjelmistot ja esittelyt, potilasasiakirjat, raportit), talousalan tekstit (tilintarkastukset, vuosikertomukset), hallinnolliset tekstit (työsopimukset, raportit), AV-tekstit (elokuvat, teatteri, TV-sarjat/dokumentit), auktorisoidut käännökset ja kirjallisuuden käännöksistä kaunokirjallisuus.

TAULUKKO 5. Saksa–suomi-kääntäjiä työllistäneet toimeksiannot teknisissä käännöksissä sekä mainos- ja markkinointiteksteissä.

Tekniset käännökset		Mainos- ja markkinointitekstit	
<i>Ohjekirjat/oppaat</i>	13	<i>Verkkosivut</i>	10
<i>Takuutekstit</i>	6	<i>Esitteet</i>	9
<i>Liikesähköpostit</i>	5	<i>Mainokset</i>	8
<i>Sopimukset</i>	7	<i>Jotain muuta</i>	1
<i>Vakuutukset</i>	1		
<i>Ohjelmistokäännökset</i>	7		
<i>Tuoteselosteet</i>	9		
<i>Patentihakemukset</i>	1		

Kieliparin tarpeeseen liittyen moni vastaajista arvioi kieliparin tarpeen melko vähäiseksi ja töiden vähentyneen viime vuosina. Yksi vastaajista muun muassa kertoi kaipaavansa enemmän käännettävää saksasta suomeen, ja eräs toinen vastaaja taas arvioi, että saksasta suomeen käännettäviä tullaan tarvitsemaan jatkossa hieman vähemmän kuin ennen. Vain yksi vastaajista oli kirjoittanut kommentteihin, että saksa–suomi-kieliparia tarvitaan

paljon. Erään osallistujan vastauksissa myös mainittiin, että saksankielinen aineisto käännetään usein ensin englanniksi, josta käännökset tehdään muille kielille ja saksankielisen alkuperäistekstin voi saada korkeintaan referenssiksi.

4.11 Tanska–suomi

Tanska–suomi oli käytössä yhteensä 13 vastaajalla, ja heistä 10 oli vastannut kysymykseen, jossa kysyttiin, mitkä palvelut olivat työllistäneet heitä viime vuonna tässä kieliparissa. Näitä palveluita olivat asiatekstikäännökset, joita puolet vastaajista oli tehnyt, sekä aikakausilehtikäännökset, AV-käännökset, kielentarkistus, kirjallisuuden käännökset ja oikoluku.

Toimeksiantojen aihepiirejä koskevaan kysymykseen oli vastannut niin ikään 10 tanska–suomi-kääntäjää. Heidän aihepiireihinsä olivat kuuluneet tekniset käännökset (liikesähköpostit, ohjekirjat/oppaat, ohjelmistokäännökset, tuoteselosteet), mainos- ja markkinointitekstit (esitteet, mainokset, verkkosivut), juridiset tekstit (EU-tekstit), lääketieteelliset tekstit, AV-tekstit (TV-sarjat/dokumentit), kaunokirjallisuuden käännökset sekä aikakauslehtiartikkelit.

4.12 Venäjä–suomi

Venäjä–suomi oli käytössä kahdeksalla vastaajalla, joista kuusi oli tarkentanut viime vuonna tehtyjä toimeksiantojaan ja niiden aihepiirejä. Heistä suurin osa oli tehnyt asiatekstikäännöksiä ja kielentarkistusta, mutta myös auktorisoituja käännöksiä ja oikolukua oli tehnyt useampi. Näiden lisäksi kääntäjiä olivat työllistäneet AV-käännökset, editointi, kirjallisuuden käännökset ja tulkkkaus.

Toimeksiantojen aihepiirit olivat puolestaan sisältäneet teknisiä käännöksiä (liikesähköpostit, ohjekirjat/oppaat, sopimukset, sosiaalialan tekstejä, takuutekstit, tuoteselosteet, vakuutukset), mainos- ja markkinointitekstejä (artikkelit yritysten sisäisiin ja ulkoisiin julkisuihin, esitteet, mainokset, verkkosivut), juridisia tekstejä (EU-tekstit, hakemukset, lakitekstit, maahanmuuttoasiakirjat, testamentit/perukirjat, todistukset, tuomioistuinten päätökset, valtakirjat), lääketieteellisiä tekstejä (kliiniset tutkimukset, lääkemääräykset, potilasasiakirjat, raportit), talousalan tekstejä (tilintarkastukset, vuosikertomukset), hallinnollisia tekstejä (raportit, työsopimukset, Venäjällä käytössä

olevat työkirjat), AV-tekstejä (TV-sarjat/dokumentit), auktorisoituja käännöksiä, kaunokirjallisuutta ja koulutustodistuksia.

Suomi–venäjä–suomi-kieliparien tarpeesta eräs kääntäjä sanoi, että näiden kieliparien auktorisoidut käännökset ja tulkkaukset työllistävät paljon.

4.13 Muut kieliparit

Tässä alaluvussa käsitellään kaikki muut vastaajien ilmoittamat kieliparit, joita ei ole esitelty yllä. Nämä kieliparit on jaettu vielä keskenään pienempiin kategorioihin, joita ovat germaaniset ja itämerensuomalaiset kielet, romaaniset kielet sekä muiden kieliryhmien kielet.

4.13.1 Germaaniset ja itämerensuomalaiset kielet

Germaanisten ja itämerensuomalaisten kielten ryhmä sisältää käännökset hollannista ja virosta suomeen sekä suomesta norjaan, tanskaan ja viroon. Lisäksi tähän ryhmään on sisällytetty suomesta suomeen tehtävät ohjelmatekstitykset. Palvelukysymykseen tuli yhteensä kahdeksan vastausta. Lähes kaikki olivat tehneet viime vuonna asiatekstikäännöksiä, kun taas puolet oli tehnyt auktorisoituja käännöksiä. Muita vastaajia työllistäneitä palveluita olivat AV-käännökset, editointi, kielentarkistus, kirjallisuuden käännökset, lokalisointi, oikoluku, sanastotyö, takaisinkäännökset ja tulkkaus.

Toimeksiantojen aihepiirejä koskevaan kysymykseen tuli yhteensä kuusi vastausta. Viime vuonna toimeksiantoja oli ollut teknisissä käännöksissä (liikesähköpostit, ohjekirjat/oppaat, sopimukset, takuutekstit, tuoteselosteet, vakuutukset), mainos- ja markkinointiteksteissä (esitteet, mainokset, uutiskirjeet, verkkosivut), juridisissa teksteissä (hakemukset, lakitekstit, maahanmuuttoasiakirjat, todistukset, tuomioistuinten päätökset, valtakirjat), lääketieteellisissä teksteissä (kliiniset tutkimukset, lääkevalmisteiden pakkausselosteet, potilasasiakirjat, raportit), talousalan teksteissä (tilintarkastukset, vuosikertomukset), hallinnollisissa teksteissä (raportit, työsopimukset), AV-teksteissä (elokuvat, TV-sarjat/dokumentit, teatteri, uutistekstitykset), auktorisoiduissa käännöksissä, kaunokirjallisuudessa ja tietokirjallisuudessa.

Tämän ryhmän kieliparien tarpeesta kerrottiin esimerkiksi seuraavaa:

– – töitä riittää hyvin monipuolisesti auktorisoiduista käännöksistä kirjallisuuteen. Asiatekstipuolella kysyntä on ehkä vähäisintä, sillä monet alankomaalaiset asiakkaat teettävät käännökset englanninkielisistä (huonosti kirjoitetuista/käännetyistä) lähdeteksteistä. (Hollanti–suomi-kääntäjä.)

Kokemukseni mukaan norja työllistää [vastaajan kielipareista] eniten ja tulevaisuudessa Norjan ja Suomen taloudellisten ja työmarkkinatilanteiden pysyessä samoina, uskon töitäkin riittävän (Suomi–norja-kääntäjä).

4.13.2 Romaaniset kielet

Romaaniset kielet sisältävät käännökset katalaanista ja portugalista suomeen sekä suomesta espanjaan, italiaan ja ranskaan. Palveluita koskevaan kysymyksiin tuli yhteensä 10 vastausta. Näissä kielipareissa oli tehty viime vuonna eniten asiatekstikäännöksiä ja noin kolmasosalla oli ollut auktorisoituja käännöksiä, AV-käännöksiä ja tulkkausta. Muita näissä kielipareissa vastaajia työllistäneet palvelut olivat editointi, kielentarkastus, kirjallisuuden kääntäminen, käännöskurssi, lokalisointi, oikoluku ja takaisinkääntäminen.

Toimeksiantojen aihepiirejä koskevaan kysymykseen oli tullut yhteensä yhdeksän vastausta. Kääntäjiä työllistäneihin aihepiireihin kuuluivat tekniset käännökset (liikesähköpostit, ohjekirjat/oppaat, ohjelmistokäännökset, patenttivaatimukset, sopimukset, takuutekstit, tuoteselosteet, vakuutukset), mainos- ja markkinointitekstit (esitteet, mainokset, verkkosivut), juridiset tekstit (EU-tekstit, hakemukset, lakitekstit, maahanmuuttoasiakirjat, testamentit/perukirjat, todistukset, tuomioistuinten päätökset, valtakirjat), lääketieteelliset tekstit (B-lausunnot, kuolintodistukset, potilasasiakirjat, raportit), talousalantekstit (palkkalaskelmat, raportit, tilinpäätökset, työsopimukset, verotodistukset), AV-tekstit (elokuvat, TV-sarjat/dokumentit), auktorisoidut käännökset, kaunokirjallisuus ja tietokirjallisuus.

4.13.3 Muiden kieliryhmien kielet

Loput muiden kieliryhmien kielet on koottu yhdeksi ryhmäksi, ja tähän ryhmään kuuluvat käännökset arabiasta, kroatiasta, persiasta, serbiasta, turkista ja unkarista suomeen sekä

suomesta japaniin, tsekkiin ja venäjään. Vastauksia tuli yhteensä 12 palveluita käsittelevään kysymykseen. Suurin osa vastaajista oli viime vuonna tehnyt asiatekstikäännöksiä ja usea oli tehnyt myös tulkkausta. Lisäksi yli puolet oli tehnyt auktorisoituja käännöksiä ja reilu kolmasosa oli tehnyt AV-käännöksiä. Muut kääntäjiä työllistäneet palvelut olivat editointi, kielentarkistus, kirjallisuuden käännökset, lokalisointi, oikoluku ja takaisinkäännökset.

Toimeksiantojen aihepiirejä käsittelevään kysymykseen tuli yhteensä yhdeksän vastausta. Kääntäjiä viime vuonna työllistäneet aihepiirit sisälsivät teknisiä käännöksiä (liikesähköpostit, ohjekirjat/oppaat, ohjelmistokäännökset, sopimukset, takuutekstit, tuoteselosteet), mainos- ja markkinointitekstejä (esitteet, lehtiartikkelit, mainokset, verkkosivut), juridisia tekstejä (aviohtosopimukset, EU-tekstit, hakemukset, lakitekstit, maahanmuuttoasiakirjat, testamentit/perukirjat, todistukset, tuomioistuinten päätökset, valtakirjat), lääketieteellisiä tekstejä (kliiniset tutkimukset, kuolintodistukset, lääkemääräykset, potilasasiakirjat, raportit), talousalan tekstejä (kauppakirjat, kaupparekisteriotteet, pankin tiliotteet, tilintarkastukset, vuosikertomukset, yhtiöjärjestykset), hallinnollisia tekstejä (CV:t, raportit, työsopimukset), AV-tekstejä (elokuvat, teatteri, TV-sarjat/dokumentit), auktorisoituja käännöksiä sekä kaunokirjallisuuden ja tietokirjallisuuden käännöksiä.

Eri kieliparien tarpeesta kerrottiin muun muassa seuraavaa:

Arabia–suomi-käännöksiä kysytään minulta enemmän kuin ehdin tehdä (Arabia–suomi-kääntäjä).

– – unkari–suomi-käännöksiä [tarvitaan] harvoin (Unkari–suomi-kääntäjä).

– – aika paljon näen sitä, että serbian (kroatian, bosnian, montenegron) ja suomen kielen väliset käännöstarpeet täytetään englannin kautta (Serbia–suomi-kääntäjä).

5 Johtopäätökset

Tutkimukseen osallistuneista suurin osa teki asiatekstikäännöksiä, ja nämä tekstit käsittelivät usein aihepiireiltään juridiikkaa, markkinointia ja teknisiä tekstejä. Lisäksi kielentarkistus ja oikoluku olivat tyypillisiä työtehtäviä, vaikkakin muissa kuin germaanisissa, itämerensuomalaisissa ja romaanisissa kielissä tulkkaus ja auktorisoidut käännökset olivat kielentarkistusta ja oikolukua yleisempiä. Kirjallisuuden käänöksissä taas oli käännetty hieman enemmän kaunokirjallisuutta, kun taas AV-käänöksissä eniten oli käännetty TV-ohjelmia ja dokumentteja.

Tulosten perusteella näkemykset käänösalan kielitarpeista olivat pääasiassa positiivisia, sillä suurin osa vastaajista koki, että heidän kielipareilleen on kysyntää ja että niitä tullaan tarvitsemaan myös tulevaisuudessa. Erityisen paljon kysyntää vastausten perusteella oli etenkin kielipareissa suomi–englanti, suomi–ruotsi ja arabia–suomi. Joidenkin kieliparien kohdalla käänöstarve taas näytti olevan selvästi vähäisempää, kuten esimerkiksi kielipareissa suomi–saksa–suomi, ja huoltakin tulevaisuudesta ilmeni muun muassa alan hintatason laskun vuoksi. Asiatekstopuolella tuli ilmi myös esimerkiksi konekääntimien yleistymisen vaikutus kääntämiseen ja siihen, kuinka kääntäminen on muuttumassa sen myötä enemmän oikoluvun kaltaiseksi. Yleiskuva oli kuitenkin se, että ammattitaitoisia kääntäjiä tullaan tarvitsemaan jatkossakin ja että käänöksille on tarvetta niin suuremmissa kuin pienemmissä kielissä. Suurin osa kääntäjistä myös koki toimeksiantojensa määrän riittäväksi, vaikkakin kokemuksissa töiden riittävydestä oli eroja riippuen muun muassa työn pää-/sivutoimisuudesta, työmuodosta ja työuran pituudesta.

Tutkimuksen tulokset ovat kaikesta huolimatta vain suuntaa antavia, sillä vastaukset painottuvat vahvasti germaaniin kieliin ja yli seitsemän vuotta alalla työskennelleisiin, jolloin heillä on työkokemuksen mukana tuomaa etua ja mahdollisesti vakiintunut asiakaskunta, minkä vuoksi heidän näkemyksensä alasta voi olla hyvin erilainen kuin alalla vähemmän aikaa olleiden. Tutkimus ei myöskään suoraan pysty erottelemaan asiateksti-, AV- ja kirjallisuuden kääntäjien näkemyksiä alasta kyselyn rakenteen vuoksi. Kyselystä olisikin voinut tehdä omat versiot näille kolmelle eri ryhmälle, jolloin kysymyksiä olisi voinut kohdistaa paremmin eri käänöslajeihin keskittyville kääntäjille sopivaksi, ja näin ollen olisi voinut saada tarkempaa tietoa eri ryhmien näkemyksistä heidän kielipariensa tarpeesta ja kokemuksista töiden riittävydestä. Lisäksi kysymysten

muotoilua olisi voinut vielä pohtia tarkemmin monitulkintaisuuksien välttämiseksi ja vastauksien keskeyttämisen vähentämiseksi sopivan vaihtoehdon puutteen tai kysymysten pituuden vuoksi, jolloin tuloksista olisi saatu vielä kattavampia.

Tulevaisuudessa olisikin vielä mielenkiintoista tutkia sitä, miten juuri eri ryhmät kokevat kielipariensa tarpeen. Olisi myös kiinnostavaa saada enemmän tietoa alalla vähemmän aikaa olleiden näkemyksistä kielipariensa tarpeesta ja töiden riittävydestä vertailun vuoksi. Lisäksi tutkimusta voisi laajentaa niin, että saataisiin tietoa enemmän myös harvinaisemmista kielipareista kattavampien tuloksien saamiseksi ja että otettaisiin mukaan tarkasteluun kieliparit, joiden toisena kielenä on ruotsi.

LÄHDELUETTELO

Dunne, Keiran 2006. A Copernican Revolution. – *Perspectives on Localization*, s. 1–11. Toim. Dunne, Keiran J. John Benjamins Publishing Company, Amsterdam.

Gambier, Yves, et al. 2009. *Competencies for Professional Translators, Experts in Multilingual and Multimedia Communication*. EMT Expert Group, Bryssel.

Gouadec, Daniel 2007. *Translation as a Profession*. John Benjamins Publishing Company, Philadelphia.

Hietanen, Kaarina 2008. Tulkkausviestintä ammattina. – *Alussa oli käänös*, s. 277–293. Toim. Oittinen, Riitta – Mäkinen, Pirjo. Kuudes painos. Tampereen Yliopistopaino, Tampere.

Holopainen, Tiina 2015. Audiovisuaalisen kääntämisen asiantuntijuus. Nuoren alan kasvukipuja. – *Käännetyt maailmat: johdatus käänösviestintään*, s. 77–95. Toim. Aaltonen, Sirkku – Siponkoski, Nestori – Abdallah, Kristiina. Gaudeamus, Helsinki.

Humphreys, Tuula – Salmi, Leena 2012. *Kääntämisen nykyiset ja tulevat haasteet*. [Verkkodokumentti. Viitattu 15.10.2019.] Saatavissa: <https://docplayer.fi/1536887-Kaantamisen-nykyiset-ja-tulevat-haasteet.html>.

Jakobson, Ruth 2017. *Minne olet menossa, käänösala?* – *Translating Europe Forum 2017 Brysselissä 6.–7.11.2017*. [Verkkojulkaisu. Viitattu 17.10.2019.] Saatavissa: <https://www.sktl.fi/?x1239065=1462382>.

Karvonen, Sonja. *Työoikeudellinen asema*. AV-kääntäjät. [Verkkojulkaisu. Viitattu 14.10.2019.] Saatavissa: https://www.av-kaantajat.fi/opiskelijalle/av-kaantajan-palkkiot-ja-tyoike/tyooikeudellinen_asema/.

Kumpulainen, Minna 2015. Kääntäjä – viestinnän asiantuntija. – *Käännetyt maailmat: johdatus käänösviestintään*, s. 23–39. Toim. Aaltonen, Sirkku – Siponkoski, Nestori – Abdallah, Kristiina. Gaudeamus, Helsinki.

Kääntämö Oy. *Palvelut*. [Verkkojulkaisu. Viitattu 10.9.2019.] Saatavissa: <https://www.kaantamo.com/kielipalvelut.html>.

Lahikainen, Eveliina 2019. *Turun yliopiston kääntäjäkoulutuksesta vuosina 1994–2003 ja 2009–2016 valmistuneiden työhönsijoittuminen*. [Verkkodokumentti.] Pro gradu -työ.

Turun yliopiston kieli- ja käännöstieteiden laitos. [Viitattu 17.2.2020.] Saatavissa: https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/147970/Lahikainen_Eveliina_opinnayte.pdf?sequence=1&isAllowed=y. URN:NBN:fi-fe2019061921377

Lappalainen, Marita 2008. Käännetään suomeksi. – *Alussa oli käänös*, s. 189–202. Toim. Oittinen, Riitta – Mäkinen, Pirjo. Kuudes painos. Tampereen Yliopistopaino, Tampere.

Latomaa, Sirkku 2015. Äidinkieli – kääntäjän tärkein työkieli. – *Käännetyt maailmat: johdatus käänösviestintään*, s. 40–57. Toim. Aaltonen, Sirkku – Siponkoski, Nestori – Abdallah, Kristiina. Gaudeamus, Helsinki.

Lingo. *Palvelut*. [Verkkojulkaisu. Viitattu 10.9.2019.] Saatavissa: <https://lingo.fi/palvelut/>.

Neubert, Albrecht 2000. Competence in Language, in Languages, and in Translation. – *Developing Translation Competence*, s. 3–18. Toim. Schäffner, Christina – Adab, Beverly. John Benjamins Publishing Company, Amsterdam.

Nouveau. *Palvelukuvaukset*. [Verkkodokumentti. Viitattu 10.9.2019.] Saatavissa: <https://www.nouveau.fi/sites/default/files/kaannospalvelu-kaannospalvelut-palvelukuvaukset-nouveau-language.pdf>.

PACTE Group 2003. Building a Translation Competence Model. – *Triangulating Translation. Perspectives in Process Oriented Research*, s. 43–66. Toim. Alves, Fabio. John Benjamins Publishing Company, Philadelphia.

Pippuri, Hanna 2018. *Auktorisoituja kääntäjiä tarvitaan koko ajan lisää*. Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto. [Verkkojulkaisu. Viitattu 8.9.2019.] Saatavissa: <https://www.sktl.fi/?x1239065=1686095>.

Opetushallitus. *Auktorisoidut kääntäjät*. [Online. Viitattu 7.2.2020.] Saatavissa: <http://www03.oph.fi/kaantajat/>.

Reiss, Katharina – Vermeer, Hans J. 1986. *Mitä kääntäminen on: teoriaa ja käytäntöä*. Lyhentäen suomentanut Pauli Roinila. Gaudeamus, Helsinki.

Salmi, Leena 2015. Käännösteknologiasta ja sen käytöstä. – *Käännetyt maailmat: johdatus käänösviestintään*, s. 99–109. Toim. Aaltonen, Sirkku – Siponkoski, Nestori – Abdallah, Kristiina. Gaudeamus, Helsinki.

Samtext. *Sisällöntuotanto*. [Verkkajulkaisu. Viitattu 7.1.2020.] Saatavissa: <https://www.samtext.fi/palvelut/tekstitoimisto/sisallontuotanto/>.

SKTL a. *Jaostot*. [Verkkajulkaisu. Viitattu 8.9.2019.] Saatavissa: <https://www.sktl.fi/liitto/jaostot/>.

— b. *Kääntäminen ja tulkkaus*. [Verkkajulkaisu. Viitattu 8.9.2019.] Saatavissa: https://www.sktl.fi/kaantaminen_ja_tulkkaus/.

— c. *Alan vaatimukset*. [Verkkajulkaisu. Viitattu 8.9.2019.] Saatavissa: https://www.sktl.fi/kaantaminen_ja_tulkkaus/alalle-toihin/alan-vaatimukset/.

Stitt, Robert 2016. *The Importance of Subject Matter Expertise in Translation*. [Verkkajulkaisu. Viitattu 7.9.2019.] Saatavissa: <https://www.ulatus.com/translation-blog/the-importance-of-subject-matter-expertise-in-translation/>.

Tommola, Jorma 2006. Muoto ja merkitys kääntämisessä ja tulkkauksessa. – *Kieli ja kulttuuri kääntäjän työvälineinä*, s. 9–24. Toim. Tommola, J. Turun yliopisto, Englannin kielen kääntäminen ja tulkkaus, Turku.

Traduct. *Transcreation eli luova kääntäminen*. [Verkkajulkaisu. Viitattu 7.1.2020.] Saatavissa: <https://www.traduct.fi/palvelut/transcreation/>.

Translator Database. *Käännösalan termejä*. [Online. Viitattu 7.9.2019.] Saatavissa: http://www.kaannostoimisto.fi/sanastoja/kaannosalan_termeja/.

Varantola, Krista 1983. Erikoisalan kieli ja kääntäminen tekstilajitutkimuksen näkökulmasta. – *Näkökohtia kääntämisen tutkimuksesta*, s. 78–86. Toim. Roinila, Pauli – Orfanos, Ritva – Tirkkonen-Conditt, Sonja. Joensuun korkeakoulu, Joensuu.

Vehkalahti, Kimmo 2019. *Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät*. Helsingin yliopisto, Helsinki.

Vehmas-Lehto, Inkeri 2008. Kääntäjän työ. – *Alussa oli käänös*, s. 35–49. Toim. Oittinen, Riitta – Mäkinen, Pirjo. Kuudes painos. Tampereen Yliopistopaino, Tampere.

— 2011. Lähtötekstin ja käänöksen suhde kvantitatiivisesta näkökulmasta. – *Kääntämisen tekstilajit ja tekstilajien kääntäminen*, s. 29–50. Toim. Immonen, Leena – Pakkala-Weckström, Mari – Vehmas-Lehto, Inkeri. Finn Lectura, Helsinki.

Verohallinto 2019. *Työskentely laskutuspalveluyrityksen kautta*. [Verkojulkaisu. Viitattu 7.1.2020.] Saatavissa: https://www.vero.fi/henkiloasiakkaat/verokortti-ja-veroilmoitus/tulot/ansiotulot/tyosuhteessa_vai_yrittaj/kevytyritt%C3%A4j%C3%A4/.

Vilka, Hanna 2007. *Tutki ja mittaa. Määrällisen tutkimuksen perusteet*. Tammi, Helsinki.

LIITTEET

Liite 1 Saatekirje kyselyyn

Hyvä kääntäjä

Olen monikielisen käännösviestinnän opiskelija Turun yliopistosta ja teen parhaillaan pro gradu -tutkielmaa, jonka tavoitteena on selvittää, millaisia toimeksiantoja kääntäjillä on eri kielipareissa ja mitkä näistä toimeksiannoista työllistävät eniten ja mitkä vähiten. Sain idean tutkielmaani opettajaltani Tiina Holopaiselta, joka teki tästä aiheesta keväällä lyhytmuotoisen kyselyn Facebookin kautta, ja sen seurauksena syntyi kiinnostus tutkia asiaa tarkemmin. Olisi tärkeää saada ajankohtaista ja tutkittua tietoa käännösalan kielitarpeista etenkin nyt, kun kielten kirjo ja sen kapeneminen Suomessa ovat olleet paljon esillä julkisessa keskustelussa. Lähestynkin nyt teitä kääntäjiä, koska teillä on ensi käden tietoa siitä, mitä käännetään ja missä kielipareissa.

Tämä kysely on lähetetty SKTL:n rekisterissä oleville kääntäjille ja se on tarkoitettu kääntäjille, joiden kielipareista toinen on suomi. Kysely koostuu monivalintakysymyksistä ja vapaista kommenttiosuuksista, ja vastaamiseen menee aikaa noin 15 minuuttia kieliparien määrästä riippuen. Toivonkin, että sinulla olisi aikaa täyttää tämä kysely 15.11.2019 mennessä, sillä vastauksesi ovat arvokkaita kääntäjien työtilanteen kartoittamiseksi. Kyselyyn vastaaminen tapahtuu nimettömästi ja kaikki vastaukset käsitellään luottamuksellisesti. Valmis pro gradu -tutkielma julkaistaan UTUPubissa vuoden 2020 loppukeväästä ja lyhyen yhteenvedon tuloksista voi käydä lukemassa myös Kääntäjä-lehdestä työn valmistuttua.

Jos sinulla on kysyttävää kyselyyn liittyen, voit ottaa minuun yhteyttä sähköpostitse alla olevaan osoitteeseen.

Ystävällisin terveisin

Bella Säälehto

Liite 2 Kysely kääntäjille

Sukupuoli

- Nainen
- Mies
- Muu

Työkokemus käännösosalalta *

- Alle vuosi
- 1–3 vuotta
- 3–5 vuotta
- 5–7 vuotta
- 7–10 vuotta
- Yli 10 vuotta

Työmuoto *

- Freelancer
- Yrittäjä
- Työsuhteessa
- Jokin muu, mikä?

Teetkö käännöstyötä päätoimisesti? *

- Kyllä
- En

Mitä kielipareja käytät työssäsi? *

- Suomi-englanti
- Englanti-suomi
- Suomi-espanja
- Espanja-suomi
- Suomi-italia
- Italia-suomi
- Suomi-ranska
- Ranska-suomi
- Suomi-ruotsi
- Ruotsi-suomi
- Suomi-saksa
- Saksa-suomi
- Suomi-venäjä
- Venäjä-suomi
- Jokin muu, mikä/mitkä?

Mitä palveluita tarjoat? *

- Asiatekstikäännöksiä
- AV-käännöksiä
- Kirjallisuuden käännöksiä
- Tulkkauspalveluita
- Lokalisointia
- Auktorisoituja käännöksiä
- Takaisinkäännöksiä
- Kielentarkistusta
- Oikolukua
- Tekstin editointia (ei sisällä konekäännöksen jälkieditointia)
- Sanastotyötä
- Jotain muuta, mitä?

Kuinka usein sinulla on keskimäärin ollut seuraavia toimeksiantoja kuluvan vuoden aikana eri kielipareissa? Voit lisätä uuden kieliparin täytettyäsi taulukon ja vastata enintään viiden kieliparin osalta.

1. Kielipari *

	Päivittäin tai lähes päivittäin	1–3 kertaa viikossa	1–3 kertaa kuukaudessa	Muutaman kerran vuodessa	Ei ollenkaan	En tarjoa palvelua tässä kieliparissa
Asiatekstitekstikäntäminen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
AV-kääntäminen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kirjallisuuden kääntäminen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tulkkaus	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lokalisointi	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Auktorisoitu kääntäminen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Takaisinkääntäminen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kielentarkistus	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Oikoluku	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Editointi	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sanastotyö	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jokin muu, mikä? <input type="text"/>	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jokin muu, mikä? <input type="text"/>	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jokin muu, mikä? <input type="text"/>	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Haluatko lisätä uuden kieliparin? *

- Kyllä
 En

Kuinka usein olet keskimäärin kääntänyt seuraavia tekstilajeja, erikoisaloja ja aihepiirejä kuluvan vuoden aikana eri kielipareissa? Voit lisätä uuden kieliparin täytettyäsi taulukon ja vastata enintään viiden kieliparin osalta.

1. Kielipari *

	Päivittäin tai lähes päivittäin	1–3 kertaa viikossa	1–3 kertaa kuukaudessa	Muutaman kerran vuodessa	En ollenkaan
Tekniset käännökset	☐	☐	☐	☐	☐
• Ohjekirjat/Oppaat	☐	☐	☐	☐	☐
• Takuutekstit	☐	☐	☐	☐	☐
• Liikesähköpostit	☐	☐	☐	☐	☐
• Sopimukset	☐	☐	☐	☐	☐
• Vakuutukset	☐	☐	☐	☐	☐
• Ohjelmistokäännökset	☐	☐	☐	☐	☐
• Tuoteselosteet	☐	☐	☐	☐	☐
• Jotain muuta, mitä? <input type="text"/>	☐	☐	☐	☐	☐
Mainos- ja markkinointitekstit	☐	☐	☐	☐	☐
• Verkkosivut	☐	☐	☐	☐	☐
• Esitteet	☐	☐	☐	☐	☐
• Mainokset	☐	☐	☐	☐	☐
• Jotain muuta, mitä? <input type="text"/>	☐	☐	☐	☐	☐
Juridiset tekstit	☐	☐	☐	☐	☐
• Lakitekstit	☐	☐	☐	☐	☐
• Valtakirjat	☐	☐	☐	☐	☐
• Hakemukset	☐	☐	☐	☐	☐
• Todistukset	☐	☐	☐	☐	☐
• Tuomioistuinten päätökset	☐	☐	☐	☐	☐
• Testamentit/perukirjat	☐	☐	☐	☐	☐
• Maahanmuuttoasiakirjat	☐	☐	☐	☐	☐
• EU-tekstit	☐	☐	☐	☐	☐
• Jotain muuta, mitä? <input type="text"/>	☐	☐	☐	☐	☐

Lääketieteelliset tekstit	☐	☐	☐	☐	☐
• Potilasasiakirjat	☐	☐	☐	☐	☐
• Kliiniset tutkimukset	☐	☐	☐	☐	☐
• Raportit	☐	☐	☐	☐	☐
• Lääkemääräykset	☐	☐	☐	☐	☐
• Jotain muuta, mitä? <input type="text"/>	☐	☐	☐	☐	☐
Talousalan tekstit	☐	☐	☐	☐	☐
• Vuosikertomukset	☐	☐	☐	☐	☐
• Tilintarkastukset	☐	☐	☐	☐	☐
• Jotain muuta, mitä? <input type="text"/>	☐	☐	☐	☐	☐
Hallinnolliset tekstit	☐	☐	☐	☐	☐
• Työsopimukset	☐	☐	☐	☐	☐
• Raportit	☐	☐	☐	☐	☐
• Jotain muuta, mitä? <input type="text"/>	☐	☐	☐	☐	☐
Audiovisuaaliset tekstit	☐	☐	☐	☐	☐
• Elokuvat	☐	☐	☐	☐	☐
• TV-sarjat, dokumentit	☐	☐	☐	☐	☐
• Ooppera	☐	☐	☐	☐	☐
• Teatteri	☐	☐	☐	☐	☐
• Jotain muuta, mitä? <input type="text"/>	☐	☐	☐	☐	☐
Kaunokirjallisuus	☐	☐	☐	☐	☐
Tietokirjallisuus	☐	☐	☐	☐	☐
Auktorisoidut käännökset	☐	☐	☐	☐	☐
Jotain muuta, mitä? <input type="text"/>	☐	☐	☐	☐	☐
Jotain muuta, mitä? <input type="text"/>	☐	☐	☐	☐	☐

Haluatko lisätä uuden kieliparin? *

- Kyllä
 En

Kuinka usein olet keskimäärin kääntänyt seuraavan pituisia tekstejä kuluvan vuoden aikana? *

	Päivittäin tai lähes päivittäin	1–3 kertaa viikossa	1–3 kertaa kuukaudessa	Muutaman kerran vuodessa	En ollenkaan
Alle 1 560 merkkiä	☐	☐	☐	☐	☐
1 560 – 3 120 merkkiä	☐	☐	☐	☐	☐
3 120 – 15 600 merkkiä	☐	☐	☐	☐	☐
15 600 – 31 200 merkkiä	☐	☐	☐	☐	☐
31 200 – 156 000 merkkiä	☐	☐	☐	☐	☐
Yli 156 000 merkkiä	☐	☐	☐	☐	☐

Tähän voit halutessasi tarkentaa vastauksiasia esimerkiksi kielipari- tai tekstilajikohtaisesti.

Koetko, että toimeksiantoja on ollut tarjolla riittävästi kuluvan vuoden aikana? *

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

Kuinka tasaisesti työt ovat jakautuneet eri kuukausien välille kuluvan vuoden aikana? *

- Hyvin tasaisesti
- Melko tasaisesti
- Melko vaihtelevasti
- Hyvin vaihtelevasti
- En osaa sanoa

Tähän voit halutessasi antaa lisätietoa tämän sivun vastauksiisi liittyen (jos sinulla on esimerkiksi käytössäsi useampi kielipari, voit tarkentaa vastauksiasi kieliparikohtaisesti).

Kuinka aktiivisesti olet markkinoinut palveluitasi kuluvan vuoden aikana? *

- Jatkuvasti
- Usein
- Melko usein
- Silloin tällöin
- Harvoin
- En ollenkaan

Missä olet markkinoinut palveluitasi? *

- Sosiaalisessa mediassa
- Lehdissä
- Messuilla
- Jossain muualla, missä?

Vapaat kommentit

ENGLISH SUMMARY

The aim of this study was to investigate the current demand for different language pairs in the translation industry in Finland and the type of language services and commissions translators usually work with. In addition, the purpose of this study was to examine translators' views about the sufficiency of their commissions. This summary is divided into five sections, the first being the introduction and the second being the theory part that includes an overview for translation as profession. In the third part, the materials and methods are presented, followed by results and conclusions.

Translation as profession

Translation as profession is a diverse field since translators can work with many different services, tasks and subject matters. To understand the requirements that professional translators need, it is important to explore the translation profession more closely. To begin with, translators can be divided in three groups that are document, audiovisual and literature translators. However, their job description can be much more diverse and it can include for example, copywriting, localization, proofreading, teaching, transcreation and editing machine-translated translations. That is, translators do not only translate texts, but work with a wide range of different language services.

As for translation of texts, translators need excellent language skills in their working languages. These working languages include at least one language that is either the translator's native language or a language that the translator dominates natively, also called as 'A' language. Along with the 'A' language, translators can have active 'B' languages that they master fluently, and passive 'C' languages that they understand perfectly but cannot translate into them. In addition, translators are required to have knowledge about different special fields, subject matters, genres and text types in order to do qualified translations that can function as intended in the target language, culture and context.

The skills that translators need can also be called translation competence, which according to PACTE Group (2003) is made up of five sub-competences and a series of psycho-physiological components that are activated by the sub-competences. These sub-

competences include *bilingual sub-competence*, *extra-linguistic sub-competence*, *knowledge about translation sub-competence*, *instrumental sub-competence* and *strategic sub-competence*. The bilingual sub-competence refers to the knowledge that is needed to communicate in two languages and alternating between them, while the extra-linguistic sub-competence means implicit and explicit knowledge about the source and target cultures, the world in general and special areas. Knowledge about translation sub-competence includes knowledge about translation and translation profession, and instrumental sub-competence covers knowledge related to the use of sources and information and communication technologies. Strategic sub-competence refers to the knowledge about how to make the translation process efficient and how to solve problems. Finally, the psycho-physiological components include cognitive and attitudinal components, such as memory, emotion and motivation, and psycho-motor mechanisms, such as creativity and logical reasoning.

To work as a professional translator, there are different options to become employed since translators can work as entrepreneurs, freelancers or employees. They can also combine these forms and, for example, be in an employment relationship while also receiving commissions as freelancer. Lastly, even though translation profession is changing, especially because of machine-translations and globalization, professional translators and language specialists will always be needed as long as different languages are spoken in the world.

Materials and methods

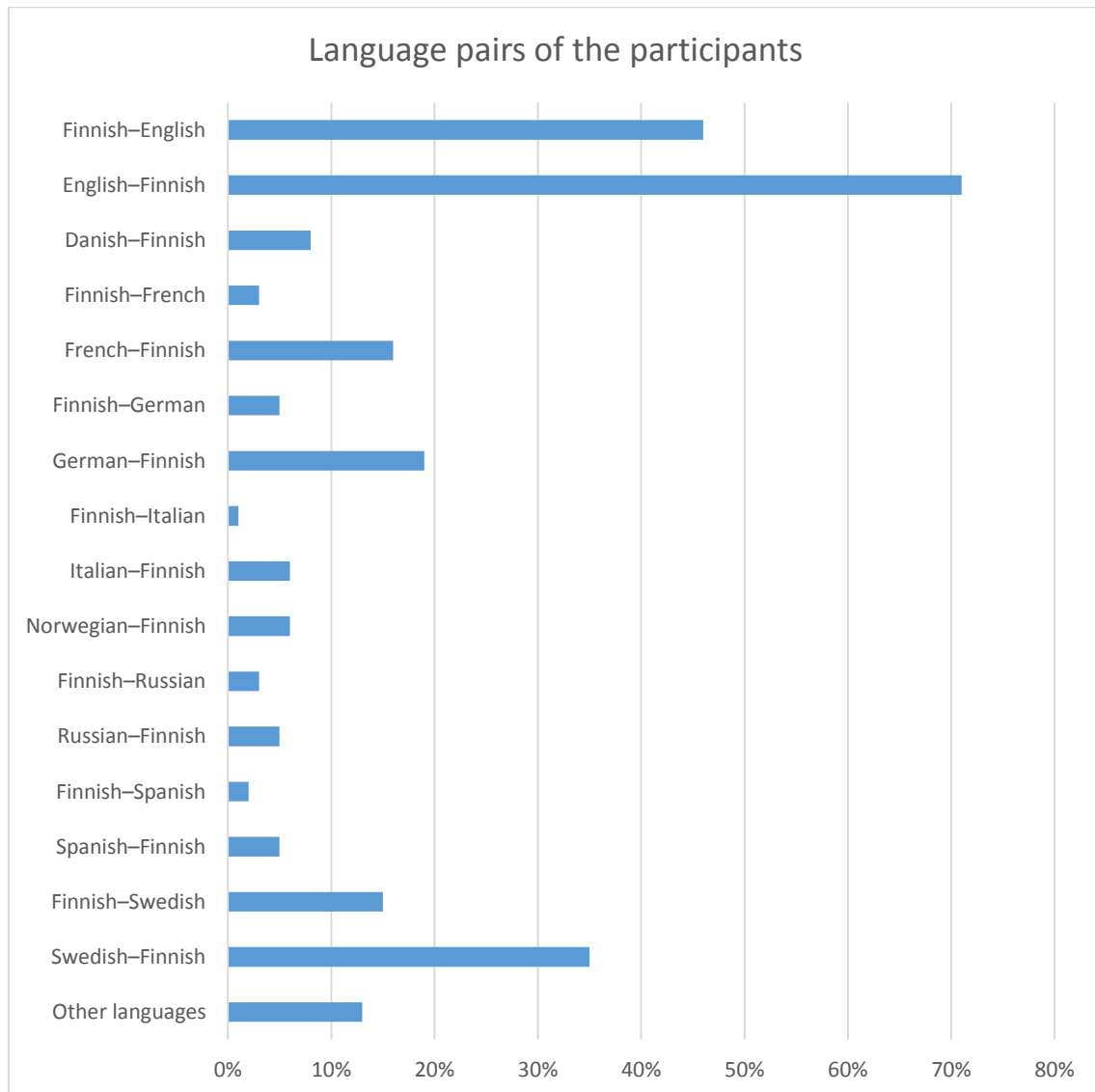
The material of this study was collected by a questionnaire that was sent to the translators that are registered in Finland. The questionnaire was forwarded to the translators by the Finnish Association of Translators and Interpreters (SKTL) in order to reach as many translators as possible. However, because of the scope of this study, the survey was only directed to the translators whose working languages are paired with Finnish. The questionnaire included questions about translators' views about the demand for their language pairs and the sufficiency of their commissions, as well as questions about the type of language services and commissions they had commonly had in 2019. The research method was mainly quantitative since the responses are primarily analyzed numerically and the data is presented with statistics.

Results

Altogether 158 translators responded to the questionnaire, most of them full-time female translators who had been working in the field for more than seven years. Half of the respondents were entrepreneurs, nearly one third was freelancers and almost one seventh was employees. The rest of the respondents characterized their work status as other.

The responses cover 32 language pairs and the distribution of the languages is described in the figure 1 below. The percentages describe the amount of translators compared to the total amount of respondents.

Figure 1 Language pairs of the participants

The other languages include language pairs with translation direction from Arabic, Bosnia, Catalan, Croatian, Dutch, Estonian, Hungarian, Persian, Portuguese, Serbian and Turkish to Finnish, and from Finnish to Czech, Estonian, Danish, Japanese and Norwegian. In addition, this group includes the language pair Finnish–Finnish that is used in closed captioning.

As for the future demand for the language pairs, most of the respondents (85 %) estimated that there will be high or quite high demand for their language pairs in the near future, and only a few (1 %) thought that the demand will be low. The results also indicate that demand for certain language pairs seemed to be quite high, which is the case for example with Finnish–English, Finnish–Swedish and Arabic–Finnish. On the contrary, some language pairs seemed to have clearly lower demand, as happens with Finnish–German and German–Finnish.

Even though most of the participants were positive about the future of their language pairs, some concerns about the descending pricings of translations emerged. Some of the document translators also pointed out that the increase of the machine translation is effecting the translation industry, for example by changing the translation tasks more into proofreading. Nevertheless, one of the translators noted that it is not likely that machine translators would replace human translators in the future. One of the participants also reminded that the translation industry will always need professional translations because dominating two languages perfectly does not mean that just anybody could make qualified translations.

Most of the participants who worked with West Germanic, Nordic and Finnic, and Romance languages, worked mainly with document translations, revisions and proofreading. In other language combinations the work was divided more equally between document translations, interpreting and certified translations. In table 1 (following page), the commissions that the respondents had received last year are presented by language groups. The percentages represent the number of translators that had had the commissions in question. The last group of the commissions called ‘other’ includes services, such as post-editing and copywriting.

Table 1 Respondents' commissions in 2019

	West Germanic languages	Nordic and Finnic languages	Romance languages	Other languages
Document translations	85 %	72 %	74 %	78 %
Audiovisual translations	17 %	19 %	21 %	28 %
Literature translations	16 %	27 %	15 %	17 %
Interpreting	9 %	8 %	23 %	50 %
Localization	19 %	9 %	8 %	6 %
Certified translations	16 %	7 %	23 %	50 %
Back translations	12 %	1 %	5 %	6 %
Revision	52 %	43 %	31 %	39 %
Proofreading	45 %	35 %	26 %	33 %
Editing	23 %	11 %	8 %	11 %
Terminology work	14 %	17 %		
Other	7 %	4 %	5 %	

Most of the participants (80 %) also felt that the amount of commissions in 2019 had been sufficient. The results indicate that the employees' experiences about the sufficiency of commissions were more positive than freelancers'. Similarly the full-time translators and the participants who had been working in the translation field over five years were more satisfied with the amount of commissions than the part-time translators and the participants with less than five years working experience. The satisfaction for the amount of commissions reflects on the marketing rates, as well, since the majority of the translators (92 %) had done only occasional or zero marketing.

In general, the respondents' commissions commonly included legal, marketing and technical texts. The literature translators' commissions inclined more towards fiction, while audiovisual translators' commission typically concerned TV shows and documentaries. In table 2 (following page), the most common subject matters of different special fields in the respondents' commissions in document, audiovisual and literature translation are presented by language groups. The subject matters that more than half of the translators had worked with are marked in yellow.

Table 2 The most common subject matters of different special fields

	West Germanic languages	Nordic and Finnic languages	Romance languages	Other languages
Techn. texts	Guide books, manuals 53 %	Contracts 29 %	Guide books, manuals 33 %	Contracts 53 %
	Contracts 49 %	Business emails 28 %	Contracts 27 %	Guide books, manuals 40 %
	Specification sheets 38 %	Guide books, manuals 26 %	Business emails 23 %	Business emails 33 %
Market. texts	Websites 62 %	Brochures 54 %	Websites 23 %	Brochures 60 %
	Brochures 57 %	Websites 51 %	Brochures 20 %	Websites 53 %
	Advertisements 39 %	Advertisements 36 %	Advertisements 17 %	Advertisements 20 %
Legal texts	Laws 28 %	Applications 19 %	Court judgments 40 %	Certifications 80 %
	EU documents 22 %	Certifications 14 %	EU documents 33 %	Court judgments 67 %
	Applications, certifications 21 %	Laws, wills, estate inventories 13 %	Laws 13 % Certifications 14 %	Applications, laws 60 %
Medical texts	Reports 22 %	Reports 15 %	Medical records 27 %	Medical records 47 %
	Clinical research 19 %	Medical records 14 %	Reports 17 %	Reports 33 %
	Medical records 18 %	Clinical research 11 %	Death certificates 7 %	Clinical research, prescriptions 27 %
Financ. texts	Annual reports 27 %	Annual reports 28 %	Annual reports, audits 10 %	Annual reports 33 %
	Audits 19 %	Audits 13 %		Audits 20 %
Admin. texts	Reports 26 %	Reports 30 %	Employment contracts 17 %	Employment contracts, reports 47 %
	Employment contracts 20 %	Employment contracts 13 %	Reports 10 %	
AV texts	TV shows, documentaries 12 %	TV shows, documentaries 14 %	TV shows, documentaries 20 %	TV shows, documentaries 20 %
	Movies 10 %	Movies 8 %	Movies, theater 13 %	Movies 7 %
Literat.	Non-fiction 17 %	Fiction 28 %	Fiction 23 %	Fiction 20 %
	Fiction 15 %	Non-fiction 20 %	Non-fiction 13 %	Non-fiction 7 %

Conclusions

The demand for different languages and professional translators now and in the near future seems positive. Most of the translators felt that their language pairs will be needed, and there seemed to be especially high demand for English, Swedish and Arabic translators. The degree of satisfaction on the number of commissions received last year was also fairly high, although some concerns emerged about the future related to diminishing fees. According to the results, document translations, revision and proofreading seem to be typical commissions for translators, with their subject matters often related to legal, marketing and technical fields. In turn, in literature, there seems to be demand for both fiction and nonfiction translations, while with audiovisual texts, TV show, documentary and movie translations seem to be the most common commissions. However, further research would be necessary in order to receive more comprehensive results that include more of the rare language pairs and more responses from the translators in the beginning of their career.